

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи
доцент _____ Ігор ГЕРУШ
“06” _____ 2021 р.

**ДОВІДНИК ДЛЯ СТУДЕНТА
(СИЛАБУС)
з вивчення навчальної дисципліни
«ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ»**

Галузь знань 22 Охорона здоров'я
(код і назва галузі знань)

Спеціальність 225 Медична психологія
(код і назва спеціальності)

Освітній ступінь магістр
(магістр, бакалавр, молодший бакалавр)

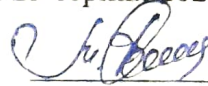
Курс навчання 1

Форма навчання денна
(денна, заочна, дистанційна)

Кафедра психології та філософії
(назва кафедри)

Схвалено на методичній нараді кафедри 25 серпня 2021 року (протокол № 1).

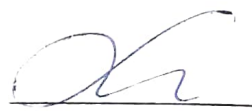
В. о. завідувача кафедри, доц.

(підпис)

(Марина ТИМОФІЄВА)

Схвалено предметною методичною комісією з суспільних та гуманітарних дисциплін
31 серпня 2021 року (протокол № 1).

Голова предметної методичної
комісії, доц.

(підпис)

(Ніна ЗОРІЙ)

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Кафедра	психології та філософії
Прізвище, ім'я, по батькові науково-педагогічних працівників, посада, науковий ступінь, вчене звання, e-mail	Борисюк Алла Степанівна – завідувач кафедри, кандидат психологічних наук, професор, borysiuk.alla@bsmu.edu.ua Зорій Ніна Іванівна – проректор з науково-педагогічної роботи та виховання, кандидат філософських наук, доцент, zoryj@bsmu.edu.ua Тимофієва Марина Пилипівна – доцент кафедри, кандидат психологічних наук, timofieva.marina@bsmu.edu.ua
Веб-сторінка кафедри на офіційному веб-сайті університету	https://www.bsmu.edu.ua/psihologiyi-ta-filosofiyi/
Веб-сайт кафедри	https://sites.google.com/a/bsmu.edu.ua/pssoc/
E-mail	psychology@bsmu.edu.ua
Адреса	м. Чернівці, вул. Героїв Майдану, 3
Контактний телефон	+380 (372) 526337

2. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Статус дисципліни	нормативна
Кількість кредитів	5
Загальна кількість годин	150
Лекції	20
Практичні заняття	80
Самостійна робота	50
Вид заключного контролю	підсумковий модульний контроль

3. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (АНОТАЦІЯ)

Загальна психологія – наука про факти, закономірності та механізми функціонування психіки як особливої форми життєдіяльності. Дисципліна, що намагається знайти відповіді на принципові питання, які постають перед психологією в цілому, виробити теоретичні принципи, обґрунтувати методи психологічного пізнання, сформулювати основні закономірності існування і розвитку психічної реальності. Загальна психологія вивчає сукупність теоретичних і експериментальних досліджень, що виявляють найзагальніші психологічні закономірності, теоретичні принципи і методи психології, її основні поняття і категоріальний склад.

Модуль 1. «Психологія як наука. Психологія спілкування. Сенсорно-перцептивна сфера особистості» складається з 3-х змістових модулів. У першому змістовому модулі розкриваються історичні етапи розвитку та основні напрямки психології, механізми розвитку свідомості як вищого рівня психічного відображення. В рамках другого змістового модуля пропонуються для засвоєння студентами специфіка суспільно-трудова природа спілкування, механізми виникнення труднощів та дефектів спілкування, фактори успішного спілкування. У третьому змістовому модулі аналізуються теорії походження пізнавальних психічних процесів.

В рамках Модуля 2 «Когнітивна та емоційно-вольова сфери особистості. особистість як категорія загальної психології» вивчається когнітивна та емоційно-вольова сфери особистості та психологія особистості. Розглядаються механізми розвитку і формування особистості, концепції розвитку особистості. Аналізуються функції лікаря-психолога, вимоги до особистості, професійної підготовки фахівця та його роботи. Акцентується увага на аналізі проблем розвитку у медицині, методології науково-медичного пізнання, діагностиці

як специфічному виді пізнавальної діяльності, логічної форми пізнання дійсності. Викладання загальної психології дає можливість саморозвитку, вибору активної життєвої позиції, розвитку професійної компетентності.

4. ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Перелік нормативних документів:

- Положення про організацію освітнього процесу (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/polozhennya-pro-organizacziyu-osvitnogo-proczesu-u-vdnzu-bukovinskij-derzhavnij-medichnij-universitet.pdf>);
- Інструкція щодо оцінювання навчальної діяльності студентів БДМУ в умовах впровадження Європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/bdmu-instrukczya-shhodo-oczinyuvannya-%D1%94kts-2014-3.pdf>);
- Положення про порядок відпрацювання пропущених та незарахованих занять (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/reworks.pdf>);
- Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/07/polozhennya-pro-apelyacziyu-rezultativ-pidsumkovogo-kontrolyu-znan.pdf>);
- Кодекс академічної доброчесності (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/kodeks_academic_faith.pdf);
- Морально-етичний кодекс студентів (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/ethics_code.docx);
- Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/antiplagiat-1.pdf>);
- Положення про порядок та умови обрання студентами вибірових дисциплін (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/nakaz_polozhennyh_vybirkovi_dyscypliny_2020.pdf);
- Правила внутрішнього трудового розпорядку Вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет» (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/17.1-bdmu-kolektivnij-dogovir-dodatok.doc>).

4.2. Політика щодо дотримання принципів академічної доброчесності здобувачів вищої освіти:

- самостійне виконання навчальних завдань поточного та підсумкового контролів без використання зовнішніх джерел інформації;
- списування під час контролю знань заборонені;
- самостійне виконання індивідуальних завдань та коректне оформлення посилань на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей.

4.3. Політика щодо дотримання принципів та норм етики та деонтології здобувачами вищої освіти:

- дії у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики та деонтології;
- дотримання правил внутрішнього розпорядку університету, бути толерантними, доброзичливими та виваженими у спілкуванні зі студентами та викладачами, медичним персоналом закладів охорони здоров'я;
- усвідомлення значущості прикладів людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності та медичної етики.

4.4. Політика щодо відвідування занять здобувачами вищої освіти:

- присутність на всіх навчальних заняттях (лекціях, практичних (семінарських) заняттях, підсумковому модульному контролі) є обов'язковою з метою поточного та підсумкового оцінювання знань (окрім випадків з поважних причин).

4.5. Політика дедлайну та відпрацювання пропущених або незарахованих занять здобувачами вищої освіти:

- відпрацювання пропущених занять відбувається згідно з графіком відпрацювання пропущених або незарахованих занять та консультацій.

5. ПРЕРЕКВІЗИТИ І ПОСТРЕКВІЗИТИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ)

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення навчальної дисципліни	Перелік навчальних дисциплін, для яких закладається основа в результаті вивчення навчальної дисципліни
філософія	медична психологія
анатомія та фізіологія людини	вікова та педагогічна психологія
біологія	експериментальна психологія
педагогіка	генетична психологія
соціологія	психологія спілкування
релігієзнавство	психологія сім'ї
	консультування
	психологія праці
	психологія впливу
	психологія здоров'я
	психологія лідерства

6. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

6.1. Метою вивчення навчальної дисципліни «Загальна психологія» є засвоєння студентами систематизованих знань з загальної психології, основних методологічних та теоретичних засад, методів дослідження психологічних явищ, формування професійної свідомості та самосвідомості.

6.2. Завдання: забезпечити засвоєння студентом комплексу знань з основних понять курсу «Загальна психологія», навчити володіти не лише теоретичними аспектами, але й прикладними, які необхідні в безпосередній практиці діяльності лікаря-психолога; озброєння студентів-майбутніх психологів такими здобутками сучасної психологічної науки, які б сприяли їх професійному становленню, а також самоактуалізації та самореалізації майбутнього практичного психолога.

7. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ФОРМУВАННЮ ЯКИХ СПРИЯЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА:

7.1. інтегральна:

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми медичної психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов і вимог.

7.2. загальні:

ЗК 1. Здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професії.

ЗК 4. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 11. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

7.3. спеціальні (фахові, предметні):

ФК 1. Здатність до збирання та критичного опрацювання, аналізу та узагальнення медичної та психологічної інформації з різних джерел.

ФК 2. Здатність узагальнювати інформацію щодо суб'єктивних і об'єктивних проявів психологічних проблем, субклінічних хворобливих станів та захворювань.

ФК 6. Здатність до планування, організації та здійснення психологічного дослідження, використання валідного і надійного психодіагностичного інструментарію, аналізування та систематизації одержаних результатів, формулювання аргументованих висновків та рекомендацій.

ФК 7. Здатність до визначення обсягу, порядку та характеру заходів надання медико-психологічної допомоги, з урахуванням вікових, гендерних, культуральних, особистісних та інші індивідуальних особливостей пацієнтів.

ФК 12. Здатність до практичного використання психологічного впливу та психотерапії.

ФК 14. Здатність до здійснення психоосвітньої роботи серед населення та медичних працівників.

ФК 15. Здатність до здійснення психологічної реабілітації населення.

8. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ.

В результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

8.1. Знати:

- теоретичні, науково-прикладні та практичні галузі психології;
- сутність і закономірності розвитку особистості, її структуру;
- види та способи адаптації, принципи дії в новій ситуації;
- сутність і закономірності розвитку особистості;
- тактики та стратегії спілкування, закони та способи комунікативної поведінки; загальну характеристику темпераменту.

8.2. Уміти:

- розв'язувати складні задачі і проблеми, які виникають у професійній діяльності, зрозуміло і недвозначно доносити власні висновки, знання та пояснення;
- застосовувати знання з різних галузей психології;
- застосовувати засоби саморегуляції;
- пристосовуватися до нових ситуацій (обставин) життя та діяльності;
- приймати обґрунтовані рішення;
- обирати способи та стратегії спілкування для забезпечення ефективної командної роботи.

8.3. Демонструвати:

ПРН 3. Визначати попередній клінічний / психологічний / патопсихологічний діагноз, функціональний стан, здійснювати диференційну діагностику у відповідності до сучасних класифікаторів захворювань.

ПРН 4. Здійснювати ідентифікацію, підготовку і виконання психологічного (медико-психологічного) втручання, яке необхідне для досягнення поставленої мети, використовуючи результати психодіагностики.

ПРН 6. Розробляти моделі, стратегії й план дій щодо здійснення психологічних (медико-психологічних) втручання і надання послуг.

ПРН 12. Планувати і виконувати наукові та прикладні дослідження, спрямовані на отримання нових знань та/або створення нових технологій у сфері медичної психології.

ПРН 13. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами для обговорення професійної діяльності, результатів досліджень та проєктів у сфері медичної психології.

ПРН 14. Розробляти та реалізовувати наукові і прикладні проєкти у сфері медичної психології, та дотичні до неї міждисциплінарні проєкти з урахуванням наукових, економічних, правових, етичних та соціальних аспектів.

9. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин (5 кредитів ЄКТС) – 2 модулі, які складаються з п'яти змістових модулів.

МОДУЛЬ 1. ПСИХОЛОГІЯ ЯК НАУКА. ПСИХОЛОГІЯ СПІЛКУВАННЯ. СЕНСОРНО-ПЕРЦЕПТИВНА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ

Змістовий модуль 1. Поняття, предмет та еволюція психологічної науки

Тема 1. Предмет, завдання та напрямки психології

Предмет, основні завдання медичної психології. Місце медичної психології у системі психологічних та медичних знань. Система феноменів, які вивчаються в медичній психології. Основні галузі застосування. Кваліфікаційні вимоги та функціональні обов'язки спеціаліста. Короткий нарис розвитку психології як науки. Основні етапи формування знань про психологічну науку. Наукова і буденна психологія. Місце загальної психології в системі психологічних знань. Специфіка предмету психології. Теоретичні та практичні завдання сучасної психології. Загальна психологія та її структура. Основні галузі психології. Поділ психічних феноменів на процеси, стани та властивості. Характеристика основних галузей психологічної науки. Зв'язок психології з іншими науками. Значення психологічних знань в практичній діяльності лікаря. Загальна характеристика психологічних напрямів. Структуралізм, функціоналізм і гештальтпсихологія. Психоаналіз, неофрейдизм, юнгіанська аналітична психологія, індивідуальна психологія А. Адлера. Сучасні напрями психоаналізу. Трансперсональна психологія. Гуманістична психологія А. Маслоу, К. Роджерса. Біхевіоризм. Необіхевіоризм. Когнітивна психологія. Екзистенціальна психологія. Психологія Виготського, Рубінштейна, Лурія. Теорія діяльності Леонтьєва.

Тема 2. Методологічні принципи та методи вивчення психіки

Методологічні підходи до наукового пояснення психічних явищ. Методологічні принципи сучасної психології. Методологічні проблеми в психології. Науковий закон в психології. Основні категорії психології. Поняття методу в психології. Основні методи психологічного дослідження, історія їх становлення. Загальна організація психологічного дослідження. Класифікація методів психологічного дослідження: спостереження, експеримент, тестування та його види, опитування, бесіда, контент-аналіз, аналіз продуктів діяльності, біографічний метод. Переваги та недоліки кожного методу, оптимальні умови їхнього застосування на практиці.

Тема 3. Виникнення і розвиток психіки

Поняття про психіку. Загальна характеристика основних форм прояву психіки. Рефлекторна природа психіки. Фізіологічні механізми психіки: психічне відображення, проектування, опредметнення. Рівні психічного відображення. Функції психіки. Психіка та мозок людини. Розвиток психіки людини в онтогенезі. Проблема співвідношення психічних процесів та мозку. Принципи функціональної організації людського мозку. Три основних "блоки" головного мозку. Принцип латералізації в роботі великих півкуль. Анатомо-фізіологічна основа психічних процесів та властивостей. Сигнальність як фундаментальна властивість психіки. Чутливість як ознака виникнення психіки. Характеристика основних стадій розвитку психіки тварин (стадія сенсорної психіки, стадія перцептивної психіки, стадія практичного інтелекту). Співвідношення стадій та рівнів психічного відображення і особливостей поведінки тварин. Специфіка експериментального дослідження поведінки тварин у дослідах І. П. Павлова, Торндайка, Скіннера, Кьоллера. Загальні закономірності еволюції тварин. Значення вивчення психіки тварин.

Тема 4. Свідомість – вищий рівень розвитку психіки.

Суспільно-історична зумовленість виникнення свідомості людини, психологічна сутність свідомості. Історичний розвиток людської свідомості. Свідомість первісної людини (архаїчне мислення). Психологічна характеристика свідомості людини. Значення праці, спілкування, мислення та мовлення у становленні свідомості. Основні характеристики свідомості. Свідомість та її структура. Свідомість та її функції. Ступені розвитку свідомості (Л. С. Виготський, О. М. Леонтьєв та ін.). Історія розвитку поглядів несвідоме в психіці людини. Прояви несвідомого в психічних процесах, станах та поведінці людини. Види неусвідомлених психічних явищ. Сновидіння як прояв несвідомого. Співвідношення між свідомою й неусвідомленою регуляцією поведінки людини. Категорія несвідомого в теорії З. Фрейда.

Змістовий модуль 2. Психологія спілкування

Тема 5. Загальне поняття про спілкування його структуру та зміст. Комунікація.

Поняття спілкування в психології. Категорія спілкування: визначення, структура, функції (інформаційно-комунікативна, регуляційно-комунікативна, афективно-комунікативна). Види спілкування. Формування потреби в спілкуванні в процесі онтогенезу. Афіліація та альтруїзм як складові потреби в спілкуванні. Показники незадоволеності потреби в спілкуванні. Поняття комунікативної компетентності лікаря. Складові комунікативної компетентності. Специфіка спілкування особистості в групі. Етапи входження особистості в групу. Дезінтеграція особистості в групі: причини та наслідки. Поняття деіндивідуалізації особистості в групі. Стилi спілкування. Культура спілкування. Поняття комунікації, її складові. Види комунікації: вербальна та невербальна комунікація. Види невербальної комунікації. Оптико-кінетична, проксемічна, паралінгвістична та інші знакові системи. Проксеміка. Особливості вияву емоцій людини через невербальне спілкування. Міміка обличчя. Візуальне спілкування. Значення жестів, дистанція між співрозмовниками. Значення звуків та запахів при спілкуванні. Вплив невербальної комунікації на розуміння людьми один одного. Основи вербальної комунікації. Види вербальної комунікації. Слухання як основний елемент вербальної комунікації. Види слухання. Методика задавання запитань в процесі слухання.

Тема 6-7. Перцепція як сприйняття та взаєморозуміння людьми один одного. Роль соціальної перцепції у процесі взаєморозуміння лікаря та пацієнта. Аналіз перцептивних механізмів (ідентифікація, емпатія, егоцентризм, рефлексія, стереотипізація). Ефекти соціальної перцепції (ефект ореолу, ефект первинності та новизни, ефект пріоритету, ефект поблажливості, каузальна атрибуція).

Тема 8. Інтеракція як взаємодія. Поняття інтеракції в процесі спілкування. Загальна характеристика соціальної взаємодії. Типи взаємодії. Теорії міжособистісної взаємодії. Механізм соціальної взаємодії. Засоби психологічного впливу. Трансактний аналіз Е. Берна. Стратегії створення емоційної ситуації впливу.

9. Підсумковий контроль змістовного модуля 1-2

Змістовий модуль 3. Сенсорно-перцептивна сфера особистості

Тема 10. Характеристика відчуттів

Поняття про відчуття. Фізіологічна основа відчуттів. Класифікація різновидів відчуттів. Виникнення відчуттів. Значення відчуттів у житті людини. Зв'язок різноманітних відчуттів з об'єктивними властивостями середовища.

Тема 11. Вивчення видів та закономірностей відчуттів

Види відчуттів. Специфіка нюхових, слухових, смакових відчуттів. Кінестезичні відчуття. Шкірні відчуття. Кількісні та якісні характеристики відчуттів. Поняття чутливості, абсолютного та відносного порогів відчуттів. Закон Вебера-Фехнера. Приклади порогів відчуттів різних модальностей. Адаптація, сенсibilізація та синестезія. Зв'язок відчуттів з емоційною сферою та вегетативними процесами. Порушення відчуттів. Методи вивчення індивідуальних властивостей відчуттів.

Тема 12. Сприймання як пізнавальний процес. Онтогенез сприймання. Фізіологічна основа сприймання. Відмінності сприймання від відчуттів. Класифікація сприймання. Зорові та слухові сприймання: їх особливості та порушення. Основні властивості сприймань: предметність, цілісність, вибірковість, константність, осмисленість, апперцепція. Чинники, що визначають інтеграцію відчуттів у цілісні образи. Основні закони сприймання. Сприймання простору, руху та часу. Екстрасенсорне сприймання.

Тема 13. Особистісний характер сприймань. Особистісний характер сприймання. Суб'єктивний образ неіснуючого об'єкту. Ілюзії сприймань. Феноменологія сприймань (сприймання простору, сприймання віддаленості, сприймання розміру, сприймання напрямку, сприймання часу, сприймання руху). Індивідуальні розбіжності у сприйнятті і спостереженні. Умисні (довільні) та неумисні (мимовільні). Процес пізнання оточуючої дійсності сприйняття та спостереження. Спостереження та спостережливість. Розвиток спостережливості. Типи сприйняття у спостереженні: синтетичне, аналітичне, аналітико-синтетичне та емоційне. Розвиток сприймання у дітей. Методи вивчення особливостей сприймання.

Тема 14. Увага як форма організації психічних процесів

Фізіологічні основи уваги. Особливості уваги як психічного процесу і стану людини. Функції уваги: активізація, забезпечення вибірковості пізнавальних процесів. Види уваги: мимовільна, довільна та післядовільна. Психологічні теорії уваги: Т.Рібо, П.Я. Гальперіна, концепції Д.Н. Узнадзе, Л.С. Виготського.

Тема 15. Основні властивості уваги та особливості їх вивчення. Властивості уваги: обсяг, концентрація, переключення, відволікання, розподіл, стійкість, неуважність. Дослідження та розвиток уваги.

Тема 16. Психологічні особливості розвитку уважності. Поняття уважності. Ступінь уважності. Уважність як синтез властивостей уваги. Поняття неуважності, розсіяності. Зв'язок уважності з діяльністю і спрямованістю особистості. Зв'язок з вольовою регуляцією. Важність як риса характеру. Уважність та професійна діяльність. Роль інтересу в процесі уважності. Питання досвіду та уважності.

Тема 17. Види, процеси та закономірності пам'яті. Генеза поняття пам'яті та історія її вивчення. Фізіологічна основа пам'яті. Значення пам'яті в житті та діяльності людини. Процеси пам'яті: запам'ятовування (мимовільне, довільне, механічне, асоціативне), збереження, відтворення, впізнавання, забування. Критерії для класифікації видів пам'яті. Поділ пам'яті в залежності від тривалості закріплення та збереження матеріалу: короткочасна, оперативна, та генетична; в залежності від форм психічної активності, що переважає в діяльності: рухова, образна, емоційна, словесно-логічна; від характеру мети діяльності: довільна, мимовільна. Акустичне перекодування інформації у короткочасній пам'яті. Несвідомий характер довготривалої пам'яті людини. Смислова організація матеріалу в довготривалій пам'яті. Мнемотехнічні прийоми.

Тема 18. Індивідуальні особливості пам'яті. Індивідуальні особливості пам'яті у людей, їхні якісні та кількісні характеристики. Слухова пам'ять та сфера її професійного використання. Логічна пам'ять. Ефект Б. В. Зейгарник та його психологічне обґрунтування. Теорії й закони пам'яті: асоціативна, психоаналітична, гештальт-теорія пам'яті. Діяльнісна теорія пам'яті: концепція Виготського-Леонтьєва. Інформаційно-кібернетична, фізіологічна, хімічна та біохімічна теорії. Формування і розвиток пам'яті.

Тема 19. Мнемотехніка. Поняття та історія виникнення мнемотехніки. Поняття та основні прийоми мнемотехніки. Етапи логічного запам'ятовування. Причини, що впливають на продуктивність пам'яті. Умови ефективного запам'ятовування. Основні прийоми мнемотехніки. Розвиток уваги та пам'яті. Техніка запам'ятовування великих списків слів і словосполучень. Тренування уваги та уяви. Принципи ефективного запам'ятовування іноземних слів, наукових термінів. Техніка запам'ятовування чисел та назв фармакологічних препаратів. Відтворення як процес відновлення збереженого матеріалу пам'яті. Техніка запам'ятовування текстової інформації.

20. Підсумковий контроль модуля 1.

МОДУЛЬ 2. КОГНІТИВНА ТА ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВА СФЕРИ ОСОБИСТОСТІ. ОСОБИСТІСТЬ ЯК КАТЕГОРІЯ ЗАГАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Змістовий модуль 4. Логічні форми пізнання дійсності

Тема 21. Поняття про мислення. Мислення як процес. Поняття про мислення. Загальна характеристика мислення в контексті пізнавальної активності особистості. Фізіологічні основи мислення. Мислення як узагальнене та опосередковане пізнання дійсності. Теорії мислення в психології: асоціативна теорія, гештальт-теорія, біхевіористська, діяльнісна, інформаційно-кібернетична, інформаційна теорія когнітивного розвитку; концепція дитячого інтелекту і станів його розвитку Ж. Піаже. Мислення як розв'язання проблеми. Мислення як процес активного перетворення дійсності.

Тема 22-23. Види та операції мислення. Види мислення в залежності від змісту розв'язуваних проблем: наочно-дійове, наочно-образне, словесно-логічне; за характером перебігу пізнавальних процесів: інтуїтивне, аналітичне; за новизною та оригінальністю

вирішуваних проблем: творче і репродуктивне, дивергентне та конвергентне; за характером розв'язуваних проблем: теоретичне та практичне. Операції мислення: аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, абстракція, конкретизація. Форми мислення: поняття, судження, умовивід (індукція, дедукція, традукція). Особливості творчого мислення. Поняття інтелекту. Тести інтелекту. Коефіцієнт інтелекту. Розвиток мислення. Групові форми роботи: «Брейн-стормінг» та «Синектика», що стимулюють розвиток мислення.

Тема 24. Мислення як процес розв'язування задач. Фазовий характер мисленнєвої діяльності. Суб'єктивне прийняття задачі: образ задачі, мета дослідницької діяльності; засоби досягнення мети. Ефективність розв'язання, характеристика процесу (спосіб розв'язання). Поняття проблемної ситуації. Головні компоненти проблемної ситуації. Аналіз мислення. Етапи (фази) мисленнєвого процесу. Формулювання запитання. Висунення гіпотез. Перевірка гіпотетичної дії. Висновок. Операціональний склад процесу мислення. Індивідуалізація. Участь у процесі мислення різних „мов” переробки інформації. Вибірковість мислення. Репродуктивні і продуктивні компоненти.

Тема 25. Мова і мовлення. Анатомо-фізіологічний механізм процесу мовлення. Поняття про мову і її функції. Взаємозв'язок мовлення і мови. Мовлення, як засіб спілкування. Види мовлення: зовнішнє, усне (монологічне та діалогічне), писемне, внутрішнє, афективне. Відмінності мови від мовлення. Значення та зміст. Слово як поняття. Психолінгвістична модель мовлення. Функції мовлення в спілкуванні (комунікація, експресія, імпресія), в мисленні (сигналізація, узагальнення). Співвідношення мислення і мовлення. Теорія наочності в мовленнєвому розвитку, когнітивна теорія. Мовлення як засіб спілкування і як інструмент мислення. Етапи оволодіння мовленням. Розвиток мовлення. Мовленнєві та немовленнєві компоненти спілкування. Мовна афазія.

Тема 26. Індивідуально-психологічні особливості мовлення. Психологічні особливості сприймання мовлення. Мовленнєве повідомлення. Другосигнальне відображення дійсності. Результати дослідження П. Брока, К. Верніке про психічні функції, які пов'язані з мовленням. Теорії сприймання мовлення. Теоретичні підходи до сприймання як різних мовленнєвих одиниць та мовленнєвої комунікації з досліджень О. Лурії, Л. Виготського, О. Леонтьєва, Дж. Міллера та інші. Роль характеру та темпераменту в мовленнєвій діяльності.

Тема 27. Уява, види і механізми уяви. Уява. Природа уяви. Онтогенез уяви. Класифікація уяви. Значення уяви в житті та діяльності людини. Вплив уяви на фізіологічні реакції, органічні процеси і рухи тіла людини. Види уяви. Пасивна і активна уява. Довільна, мимовільна, репродуктивна уява. Типи уяви за Т.А. Рібо. Функції уяви. Функції уяви: активізація наочно-образного мислення, керування потребами, довільна регуляція пізнавальних процесів, створення й реалізація внутрішнього плану дій, програмування поведінки, керування фізіологічними станами. Індивідуальні особливості уяви. Розвиток уяви. Використання уяви в аутотренінзі та психотерапії. Форми уяви: аглютинація, гіперболізація, загострення, схематизація, типізація. Мрії й ідеали. Марення, сновидіння і галюцинації.

Тема 28. Уява і творчість. Поняття творчості. Творча уява як відображення психологічного стану особистості. Етапи творчого перетворення дійсності за Г. Уоллес (підготовка (зародження ідеї), дозрівання (концентрація, «стягання» знань, що прямо і побічно відносяться до цієї проблеми, добування відсутньої інформації), осяяння (інтуїтивне охоплення шуканого результату), перевірка. Використання уяви при конструюванні проєктивних методик (ТАТ, тест Роршаха). Взаємозв'язок і взаємодія уяви з органічними процесами. Художня творчість. Уява в конструктивно-технічній діяльності людини.

Тема 29. Зміст і структура особистості. Основні визначення поняття особистості. Проблема типології особистості в психологічній науці. Спрямованість особистості. Характеристика основних компонентів спрямованості. Ідеали, цінності, інтереси, установки особистості. Потреби і мотиви. Самосвідомість та „Я-концепція” особистості. Сутнісні психологічні параметри особистості (активність, саморегуляція і саморозвиток). Цілісність особистості. Формування і розвиток особистості. Загальна характеристика етапів розвитку особистості в онтогенезі. Біогенетична та соціогенетична концепції розвитку особистості.

Умови виховання особистості. Стадії розвитку особистості та її вікові етапи. Соціальний розвиток особистості.

Тема 30. Історія вивчення особистості. Теорії особистості. Три основних історичних періоди у вивченні особистості: філософсько-літературний, клінічний та експериментальний. Сучасні теорії особистості: психоаналітична, індивідуальна, біхевіористська, соціального научіння, структурна, аналітична, гуманістична, гештальт-теорія. Основні властивості особистості. Психоаналітична теорія особистості З. Фрейда. Структура особистості в уявленні З. Фрейда. Механізми психологічного захисту. Аналітична теорія особистості К. Г. Юнга та індивідуальна теорія особистості А. Адлера. Розвиток особистості: психосоціальні стадії (Е. Еріксон). Розвиток особистості, втеча від свободи, екзистенційні потреби, соціальні типи характеру (Е. Фромм). Відношення між батьками і дитиною, як вирішальний фактор розвитку особистості (К. Хорні). Біхевіористський підхід до вивчення особистості. Класичне обумовлення поведінки з точки зору І. П. Павлова. Сутність схеми обумовлення поведінки Д. Уотсона. Необіхевіоризм. Теорія оперантного научіння Б. Скінера. Гештальт-психологія в поглядах на особистість. Гуманістична психологія про сутність особистості людини. Теорія мотивації А. Маслоу. Самоактуалізуюча особистості. Проблема самоорганізації та саморозвитку. Тенденція актуалізації, як загальний мотив поведінки людини (К. Роджерс). Підходи до вивчення особистості в сучасній вітчизняній психології. Історичні погляди В. М. Бехтерева, А. Ф. Лазурського, В.В. Сікорського. Особистість в теоретичних поглядах С. Л. Рубінштейна. Петербурзька школа вивчення особистості (Б. Г. Ананьєв, В. М. Мясищев та ін.). Особистість в культурно-історичній теорії Л. С. Виготського. Розвиток психологічної думки в Україні наприкінці XVIII ст. – на початку XX ст. Тенденції розвитку психологічної думки після жовтневого перевороту 1917 р. Харківська психологічна школа у період 1917-1941 р. психологічна думка в повоєнні роки. Психологічна думка сьогодення. Генетичний підхід до вивчення розвитку особистості (Л.С. Виготський, Б.Г. Ананьєв, Л.С. Рубінштейн, Г.С. Костюк, С.Д. Максименко).

Тема 31. Соціалізація особистості. Поняття та етапи соціалізації. Агенти соціалізації. Родинна соціалізація. Форми соціальної діяльності, опановує характерні для нього соціальні ролі. Теорія соціалізації І. Гоффмана (десоціалізація, ресоціалізація). Механізми соціалізації (за Фрейдом): імітація, ідентифікація, сором і провина. Фази соціалізації: соціальна адаптація, інтеріоризація. Стадії соціалізації: до трудова соціалізація (раннє дитинство, період навчання); трудова соціалізація (активна участь у трудовій діяльності); післятрудова соціалізація. Етапи соціалізації: первинна соціалізація, вторинна соціалізація. Стадії становлення особистості за Е. Еріксоном.

Тема 32. Мотиваційна сфера особистості. Поняття про мотив та мотивацію. Структура мотиваційної сфери особистості. Формування мотивів. Характеристика мотиваційної сфери особистості. Спрямованість особистості, як інтегративна складова мотивації поведінки і діяльності людини. Види потреб за факторною концепцією особистості Дж. Гілфорда. Мотивація досягнення успіхів та невдач. Поняття настанова, потяг, бажання, інтерес, мрія, ідеал, переконання.

Тема 33. Діяльність як умова розвитку особистості. Діяльність як цілеспрямована і усвідомлена активність особистості. Структура діяльності: цілі, мотиви, дії. Дії і операції. Складові і засоби дій. Уміння й навички. Види діяльності: праця, спілкування, гра.

Змістовий модуль 5. Особистість як категорія загальної психології. Емоційно-вольова сфера особистості

Тема 34. Емоції і почуття. Поняття про емоції та почуття. Значення емоцій в житті людини. Фізіологічні механізми емоцій. Класифікація емоцій та почуттів. Основні функції емоцій: відображаюча, стимулююча, підкріплююча, переключення, адаптації, комунікативна. Характеристика емоційних станів, індивідуальних та вікових особливостей почуттів. Види емоцій: примітивні, вищі, позитивні, негативні, стеничні, астеничні. Вираження емоцій і почуттів. Форми переживання емоцій і почуттів. Основні види емоцій за Ізардом: радість,

здивування, страждання, гнів, страх, сором. Властивості емоцій: полярність, інтегральність, вплив на фізіологічні функції. Вищі почуття: моральні, інтелектуальні та естетичні почуття.

Тема 35. Основні теорії емоцій. Еволюційна теорія емоцій Ч. Дарвіна. «Асоціативна» теорія В. Вундта. «Периферична» теорія В. Джемса - Г. Ланге. Теорія сприйняття по Е. Клапареду. Теорія В. Кеннона - П. Барда. Психоаналітична теорія емоцій. Когнітивні теорії емоцій, інформаційна теорія емоцій П.В.Сімонова. Когнітивно-фізіологічна теорія емоцій С. Шехтера. Пізнавальна теорія емоцій М. Арнольд - Р. Лазаруса. Судинна теорія вираження емоцій І. Уейнбаума і її модифікація. Біологічна теорія емоцій П.К. Анохіна. Фрустраційні теорії емоцій. Теорія, диференціальних емоцій К. Ізарда.

Тема 36. Діагностика емоційної сфери особистості. Поняття про психологічну діагностику емоційної сфери особистості. Методики діагностики емоційної сфери особистості. Методики (опитувальники) діагностики загального емоційного стану, депресій, стресу, неврозів (Методика САН, методика «Самооцінка емоційних станів», шкала оцінки значущості емоцій, тест-анкета «Емоційна спрямованість» Б.І.Додонова), Торонська алекситимічна шкала (TAS), методики експрес-діагностики В.В. Бойка та ін.). Методики визначення поведінкових проявів. Методики діагностики агресивності та тривожності.

Тема 37. Воля. Поняття про волю. Теорії волі. Основні ознаки волі. Значення волі в життєдіяльності людини. Індивідуальні характеристики волі. Вольові якості особистості: сила волі, наполегливість, витримка, рішучість, сміливість, впевненість, самовладання, відповідальність, дисциплінованість, принциповість, ініціативність. Вольова регуляція поведінки. Структура вольового акту. Боротьба мотивів та прийняття і виконання вольового рішення. Виховання та самовдосконалення вольових якостей особистості. Розвиток волі. Саморегуляція

Тема 38. Діагностика вольових якостей особистості. Методичні аспекти психологічної діагностики волі; Діагностика розвитку вольових якостей: методика дослідження вольової організації особистості (А. Хохлов, 1986). Локус контроль як індивідуальна якість людини. Методичні засади експериментального формування локусу суб'єктивного контролю. Опитувальник «Яка у мене воля?».

39. Підсумковий контроль змістовного модуля 4-5

10. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Усього	Денна форма у тому числі			
		Аудиторні		С.р.	Інд.
		Л	П		
1	2	3	4	5	6
МОДУЛЬ 1. ПСИХОЛОГІЯ ЯК НАУКА. ПСИХОЛОГІЯ СПІЛКУВАННЯ. СЕНСОРНО-ПЕРЦЕПТИВНА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ					
<i>Змістовий модуль 1. Поняття, предмет та еволюція психологічної науки</i>					
Тема 1. Предмет, завдання та напрямки психології	2	2			
Тема 2. Свідомість – вищий рівень розвитку психіки	2	2			
Тема 3. Предмет, завдання та напрямки психології	2		2		
Тема 4. Методологічні принципи та методи вивчення психіки	2		2		
Тема 5. Виникнення і розвиток психіки	2		2		
Тема 6. Свідомість – вищий рівень розвитку психіки	2		2		
Тема 7. Основні галузі психології	2			2	
Тема 8. Сучасні етапи розвитку гуманістичної психології	4			4	
Тема 9. Вплив З. Фрейда на культуру 20-21 століття	2			2	
Разом за змістовим модулем 1	20	4	8	8	

Змістовий модуль 2. Психологія спілкування					
Тема 10. Психологія спілкування. Поняття міжособистісної комунікації	2	2			
Тема 11. Загальне поняття про спілкування його структуру та зміст. Комунікація	2		2		
Тема 12-13. Перцепція як сприйняття та взаєморозуміння людьми один одного	4		4		
Тема 14. Інтеракція як взаємодія	2		2		
Тема 15. Конфлікт. Стратегії розв'язання конфлікту	2			2	
16. Підсумковий контроль змістовних модулів 1-2	2		2		
Разом за змістовим модулем 2	14	2	10	2	
Змістовий модуль 3. Сенсорно-перцептивна сфера особистості					
Тема 17. Відчуття і сприймання як пізнавальні психічні процеси	2	2			
Тема 18. Увага як форма організації психічних процесів	2	2			
Тема 19. Пам'ять. Психологічні теорії пам'яті	2	2			
Тема 20. Характеристика відчуттів	2		2		
Тема 21. Вивчення видів та закономірностей відчуттів	2		2		
Тема 22. Сприймання як пізнавальний процес	2		2		
Тема 23. Особистісний характер сприймань	2		2		
Тема 24. Увага як форма організації психічних процесів	2		2		
Тема 25. Основні властивості уваги та особливості їх вивчення	2		2		
Тема 26. Психологічні особливості розвитку уважності	2		2		
Тема 27. Види, процеси та закономірності пам'яті	2		2		
Тема 28. Індивідуальні особливості пам'яті	2		2		
Тема 29. Мнемотехніка	2		2		
Тема 30. Фізіологічні механізми пізнавальних процесів	4			4	
Тема 31. Порівняльний аналіз основних механізмів пам'яті відповідно до основних психологічних теорій	4			4	
Тема 32. Поняття стресу та способи запобігання стресових ситуацій	4			4	
Разом за змістовим модулем 3	38	6	20	12	
Контроль засвоєння Модуля 1	2		2		
Разом за модулем 1	74	12	40	22	
МОДУЛЬ 2. КОГНІТИВНА ТА ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВА СФЕРИ ОСОБИСТОСТІ. ОСОБИСТІСТЬ ЯК КАТЕГОРІЯ ЗАГАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ					
Змістовий модуль 4. Логічні форми пізнання дійсності					
Тема 33. Мислення	2	2			
Тема 34. Уява	2	2			
Тема 35. Поняття про мислення. Мислення як процес	2		2		

Тема 36. Види та операції мислення	4		4		
Тема 37. Мислення як процес розв'язування задач	2		2		
Тема 38. Мовлення	2		2		
Тема 39. Індивідуально-психологічні особливості мовлення	2		2		
Тема 40. Уява, види і механізми уяви	2		2		
Тема 41. Уява і творчість	2		2		
Тема 42. Індивідуальні відмінності мислення	4			4	
Тема 43. Фізіологія мислення і мови	2			2	
Тема 44. Особливості та сфера застосування кожного виду мислення	4			4	
Тема 45. Фізіологічні основи уяви	2			2	
Тема 46. Саморегуляція	4			4	
Підсумковий контроль змістовних модулів 3-4	2		2		
Разом за змістовим модулем 4	38	4	18	16	
Змістовий модуль 5. Особистість як категорія загальної психології. Емоційно-вольова сфера особистості					
Тема 47. Особистість як категорія загальної психології	2	2			
Тема 48. Зміст і структура особистості	2		2		
Тема 49. Історія вивчення особистості. Теорії особистості	2		2		
Тема 50. Соціалізація особистості	2		2		
Тема 51. Мотиваційна сфера особистості	2		2		
Тема 52. Характеристика емоційно-вольової сфери особистості	2	2			
Тема 53. Емоції і почуття	2		2		
Тема 54. Основні теорії емоцій	2		2		
Тема 55. Діагностика емоційної сфери особистості	2		2		
Тема 56. Воля	2		2		
Тема 57. Діагностика вольових якостей особистості	2		2		
Тема 58. Діяльність як умова розвитку особистості	2		2		
Тема 59. Емоційний розвиток особистості	4			4	
Тема 60. Концепція розвитку особистості Е. Еріксона	4			4	
Тема 61. Я-концепція особистості	4			4	
Разом за змістовим модулем 5	36	4	20	12	
Контроль засвоєння Модуля 2	2		2		
Разом за модуль 2	76	8	40	28	
УСЬОГО ГОДИН	150	20	80	50	

11. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ

№	К-сть годин
---	-------------

п/п	Тема	
МОДУЛЬ 1. ПСИХОЛОГІЯ ЯК НАУКА. ПСИХОЛОГІЯ СПІЛКУВАННЯ. СЕНСОРНО-ПЕРЦЕПТИВНА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ		
<i>Змістовий модуль 1. Поняття, предмет та еволюція психологічної науки</i>		
1.	Загальна психологія як наука. Методи дослідження в психології	2
2.	Свідомість – вищий рівень розвитку психіки	2
<i>Змістовий модуль 2. Психологія спілкування</i>		
3.	Психологія спілкування. Поняття міжособистісної комунікації	2
<i>Змістовий модуль 3. Сенсорно-перцептивна сфера особистості</i>		
4.	Відчуття і сприймання як пізнавальні психічні процеси	2
5.	Увага як форма організації психічних процесів	2
6.	Пам'ять. Психологічні теорії пам'яті	2
Всього за Модуль 1		12
МОДУЛЬ 2. КОГНІТИВНА ТА ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВА СФЕРИ ОСОБИСТОСТІ. ОСОБИСТІСТЬ ЯК КАТЕГОРІЯ ЗАГАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ		
<i>Змістовий модуль 4. Логічні форми пізнання дійсності</i>		
7.	Мислення	2
8.	Уява	2
<i>Змістовий модуль 5. Особистість як категорія загальної психології. Емоційно-вольова сфера особистості</i>		
9.	Особистість як категорія загальної психології	2
10.	Характеристика емоційно-вольової сфери особистості	2
Всього за Модуль 2		8
Всього:		20

12. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Тема	К-сть годин
МОДУЛЬ 1. ПСИХОЛОГІЯ ЯК НАУКА. ПСИХОЛОГІЯ СПІЛКУВАННЯ. СЕНСОРНО-ПЕРЦЕПТИВНА СФЕРА ОСОБИСТОСТІ		
<i>Змістовий модуль 1. Поняття, предмет та еволюція психологічної науки</i>		
1.	Предмет, завдання та напрямки психології	2
2.	Методологічні принципи та методи вивчення психіки	2
3.	Виникнення і розвиток психіки	2
4.	Свідомість – вищий рівень розвитку психіки	2
<i>Змістовий модуль 2. Психологія спілкування</i>		
5.	Загальне поняття про спілкування його структуру та зміст. Комунікація	2
6-7.	Перцепція як сприйняття та взаєморозуміння людьми один одного	4
8.	Інтеракція як взаємодія	2
9.	Підсумковий контроль змістовних модулів 1-2	2
<i>Змістовий модуль 3. Сенсорно-перцептивна сфера особистості</i>		
10.	Характеристика відчуттів	2
11.	Вивчення видів та закономірностей відчуттів	2
12.	Сприймання як пізнавальний процес	2
13.	Особистісний характер сприймань	2
14.	Увага як форма організації психічних процесів	2
15.	Основні властивості уваги та особливості їх вивчення	2
16.	Психологічні особливості розвитку уважності	2
17.	Види, процеси та закономірності пам'яті	2
18.	Індивідуальні особливості пам'яті	2

19.	Мнемотехніка	2
20.	КОНТРОЛЬ ЗАСВОЄННЯ МОДУЛЯ 1	2
Всього за Модуль 1		40
МОДУЛЬ 2. КОГНІТИВНА ТА ЕМОЦІЙНО-ВОЛЬОВА СФЕРИ ОСОБИСТОСТІ. ОСОБИСТІСТЬ ЯК КАТЕГОРІЯ ЗАГАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ		
<i>Змістовий модуль 4. Логічні форми пізнання дійсності</i>		
21.	Поняття про мислення. Мислення як процес	2
22-23	Види та операції мислення	4
24.	Мислення як процес розв'язування задач	2
25.	Мовлення	2
26.	Індивідуально-психологічні особливості мовлення	2
27.	Уява, види і механізми уяви	2
28.	Уява і творчість	2
<i>Змістовий модуль 5. Особистість як категорія загальної психології. Емоційно-вольова сфера особистості</i>		
29.	Зміст і структура особистості	2
30.	Історія вивчення особистості. Теорії особистості	2
31.	Соціалізація особистості	2
32.	Мотиваційна сфера особистості	2
33.	Підсумковий контроль змістовних модулів 3-4	2
34.	Емоції і почуття	2
35.	Основні теорії емоцій	2
36.	Діагностика емоційної сфери особистості	2
37.	Воля	2
38.	Діагностика вольових якостей особистості	2
39.	Діяльність як умова розвитку особистості	2
40.	КОНТРОЛЬ ЗАСВОЄННЯ МОДУЛЯ 2	2
Всього за Модуль 2		40
Всього:		80

13. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Тема	Кількість годин
МОДУЛЬ 1 Психологія як наука. Психологія спілкування. Сенсорно-перцептивна сфера особистості		
<i>Змістовий модуль 1. Поняття, предмет та еволюція психологічної науки</i>		
1.	Основні галузі психології	2
2.	Сучасні етапи розвитку гуманістичної психології	4
3.	Вплив З. Фрейда на культуру 20-21 століття	2
<i>Змістовий модуль 2. Психологія спілкування</i>		
4.	Конфлікт. Стратегії розв'язання конфлікту	2
<i>Змістовий модуль 3. Сенсорно-перцептивна сфера особистості</i>		
5.	Фізіологічні механізми пізнавальних процесів	4
6.	Порівняльний аналіз основних механізмів пам'яті відповідно до основних психологічних теорій	4
7.	Поняття стресу та способи запобігання стресових ситуацій	4
Всього за Модуль 1.		22
Модуль 2. Когнітивна та емоційно-вольова сфери особистості. Особистість як		

категорія загальної психології		
<i>Змістовий модуль 4. Логічні форми пізнання дійсності</i>		
8.	Індивідуальні відмінності мислення	4
9.	Фізіологія мислення і мови	2
10.	Особливості та сфера застосування кожного виду мислення	4
11.	Фізіологічні основи уяви	2
12.	Саморегуляція	4
<i>Змістовий модуль 5. Особистість як категорія загальної психології. Емоційно-вольова сфера особистості</i>		
13.	Емоційний розвиток особистості	4
14.	Концепція розвитку особистості Е. Еріксона	4
15.	Я-концепція особистості	4
Всього за Модуль 2.		28
Всього:		50

14. ПЕРЕЛІК ІНДИВІДУАЛЬНИХ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНИХ ЗАВДАНЬ

- Виступи на науковому студентському гуртку.
- Участь у наукових конференціях.
- Публікація доповідей у вигляді тез та статей у періодичній науковій пресі (журнали, збірники наукових праць).
- Виготовлення наочності згідно навчальних програм (таблиці, муляжі, наочні приладдя, графологічні схеми практичних занять).
- Написання рефератів.

Теми індивідуальних завдань

1. Медична психологія як наука і професія.
2. Методологічні принципи психології.
3. Проблема надійності і валідності результатів психологічного дослідження.
4. Структуралізм, функціоналізм і гештальтпсихологія.
5. Сучасні напрями психоаналізу.
6. Трансперсональна психологія.
7. Форми відображення дійсності: фізична, біологічна, психічна.
8. Психіка як функція високоорганізованої матерії.
9. Психічні процеси, стани, властивості.
10. Розвиток психіки в онто- та філогенезі. Психіка тварин та людини.
11. Свідоме і несвідоме.
12. Неусвідомлювані психічні явища: передсвідоме, підсвідоме, надсвідоме.
13. Зв'язок терапевтичних шкіл та напрямів психології.
14. Біографії найвидатніших психологів 20 сторіччя.
15. Особливості самосвідомості тварин.
16. Зв'язок психіки та нервової системи.
17. Психіка та інтелект.
18. Інтеріоризація та екстеріоризація.
19. Візуальна психодіагностика.
20. Чуттєві та логічні форми пізнання дійсності.
21. Компенсаторні можливості відчуттів.
22. Неуважність та її причини.
23. Умови привертання уваги.
24. Боротьба із забуванням.
25. Роль уяви в ігровій діяльності дитини
26. Творча діяльність дорослого.
27. Психічний досвід особистості.
28. Архетипи та колективне підсвідоме К. Юнга.
29. Вплив З.Фрейда на культуру 20-21 століття.

30. Рушійні сили розвитку особистості.
31. Психоаналіз і особистість.
32. Спрямованість особистості як система мотивів її поведінки.
33. Активність, активна життєва позиція, джерела активності.
34. Вплив культурного середовища на формування Я-концепції.
35. Самооцінка.
36. Ціннісно-мотиваційна сфера особистості.
37. Людина як багатосистемне явище.
38. Емоційна культура особистості.
39. Розуміння емоцій інших людей та емоційна здатність. Ідентифікація емоцій за мімікою та пантомімікою.
40. Психоемоційне здоров'я як основа повноцінного життя сучасної людини.
41. Психоемоційне здоров'я як основа повноцінного життя сучасної людини.
42. Емпатійність особистості.
43. Психоемоційне перевантаження, фактори його виникнення.
44. Психічні стани особистості в різних ситуаціях життєдіяльності. Стан страху та шляхи його подолання.
45. Можливості виховання та самовиховання волі.

Вимоги до написання реферату:

- обсяг – 9-10 сторінок друкованого тексту,
- 1-ша сторінка – титульна;
- 2-га сторінка – зміст;
- 3-тя сторінка – вступ;
- 4-7-ма сторінки – виклад матеріалу;
- 8-ма сторінка – висновки;
- 9-та сторінка – список використаної літератури;
- посилання у тексті ([порядковий номер у списку літератури; сторінка, з якої процитовано])

Вимоги до написання доповіді:

- 1-2 сторінки друкованого тексту;
- наявність постановки проблеми та висновків.

15. ПЕРЕЛІК ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

Модуль 1. Психологія як наука. Психологія спілкування. Сенсорно-перцептивна сфера особистості

Змістовий модуль 1. Поняття, предмет та еволюція психологічної науки

1. Предмет, основні завдання медичної психології.
2. Місце медичної психології у системі психологічних та медичних знань.
3. Система феноменів, які вивчаються в медичній психології.
4. Кваліфікаційні вимоги та функціональні обов'язки психолога.
5. Основні етапи формування знань про психологічну науку.
6. Місце загальної психології в системі психологічних знань.
7. Теоретичні та практичні завдання сучасної психології.
8. Загальна психологія та її структура.
9. Основні галузі психології.
10. Поділ психічних феноменів на процеси, стани та властивості.
11. Зв'язок психології з іншими науками.
12. Значення психологічних знань в практичній діяльності лікаря.
13. Методологічні підходи до наукового пояснення психічних явищ.
14. Методологічні принципи сучасної психології.
15. Методологічні проблеми в психології.
16. Основні категорії психології.
17. Поняття методу в психології.

18. Основні методи психологічного дослідження, історія їх становлення.
19. Загальна організація психологічного дослідження.
20. Класифікація методів психологічного дослідження.
21. Переваги та недоліки кожного методу, оптимальні умови їхнього застосування на практиці.
22. Поняття про психіку. Загальна характеристика основних форм прояву психіки.
23. Фізіологічні механізми психіки: психічне відображення, проєктування, опредметнення.
24. Рівні психічного відображення.
25. Функції психіки. Психіка та мозок людини.
26. Розвиток психіки людини в онтогенезі.
27. Проблема співвідношення психічних процесів та мозку.
28. Характеристика основних стадій розвитку психіки тварин (стадія сенсорної психіки, стадія перцептивної психіки, стадія практичного інтелекту)
29. Співвідношення стадій та рівнів психічного відображення і особливостей поведінки тварин.
30. Специфіка експериментального дослідження поведінки тварин у дослідах І. П. Павлова, Торндайка, Скіннера, Кьоллера.
31. Загальні закономірності еволюції тварин. Значення вивчення психіки тварин.
32. Суспільно-історична зумовленість виникнення свідомості людини, психологічна сутність свідомості.
33. Історичний розвиток людської свідомості
34. Свідомість та її структура.
35. Свідомість та її функції.
36. Історія розвитку поглядів несвідоме в психіці людини.
37. Прояви несвідомого в психічних процесах, станах та поведінці людини. Види неусвідомлених психічних явищ.
38. Сновидіння як прояв несвідомого. Співвідношення між свідомою й неусвідомленою регуляцією поведінки людини. Категорія несвідомого в теорії З. Фрейда.

Змістовий модуль 2. Психологія спілкування

1. Поняття спілкування в психології.
2. Категорія спілкування: визначення, структура, функції (інформаційно-комунікативна, регуляційно-комунікативна, афективно-комунікативна).
3. Види спілкування.
4. Формування потреби в спілкуванні в процесі онтогенезу.
5. Афіліація та альтруїзм як складові потреби в спілкуванні.
6. Показники незадоволеності потреби в спілкуванні.
7. Поняття комунікативної компетентності лікаря.
8. Складові комунікативної компетентності.
9. Специфіка спілкування особистості в групі.
10. Етапи входження особистості в групу.
11. Дезінтеграція особистості в групі: причини та наслідки.
12. Поняття деіндивідуалізації особистості в групі.
13. Стилi спілкування.
14. Культура спілкування.
15. Поняття комунікації, її складові.
16. Види комунікації: вербальна та невербальна комунікація.
17. Види невербальної комунікації.
18. Оптико-кінетична, проксемічна, паралінгвістична та інші знакові системи.
19. Проксеміка.
20. Особливості вияву емоцій людини через невербальне спілкування.
21. Міміка обличчя.
22. Візуальне спілкування.
23. Значення жестів, дистанція між співрозмовниками.

24. Значення звуків та запахів при спілкуванні.
25. Вплив невербальної комунікації на розуміння людьми один одного.
26. Основи вербальної комунікації.
27. Роль соціальної перцепції у процесі взаєморозуміння лікаря та пацієнта.
28. Аналіз перцептивних механізмів (ідентифікація, емпатія, егоцентризм, рефлексія, стереотипізація).
29. Ефекти соціальної перцепції (ефект ореолу, ефект первинності та новизни, ефект пріоритету, ефект поблажливості, каузальна атрибуція).
30. Поняття інтеракції в процесі спілкування.

Змістовий модуль 3. Сенсорно-перцептивна сфера особистості

1. Поняття про відчуття.
2. Фізіологічна основа відчуттів.
3. Виникнення відчуттів.
4. Значення відчуттів у житті людини.
5. Зв'язок різноманітних відчуттів з об'єктивними властивостями середовища.
6. Специфіка нюхових, слухових, смакових відчуттів.
7. Кінестезичні відчуття.
8. Поняття чутливості, абсолютного та відносного порогів відчуттів.
9. Приклади порогів відчуттів різних модальностей.
10. Адаптація, сенсibiliзація та синестезія.
11. Зв'язок відчуттів з емоційною сферою та вегетативними процесами.
12. Методи вивчення індивідуальних властивостей відчуттів.
13. Фізіологічна основа сприймання.
14. Відмінності сприймання від відчуттів.
15. Зорові та слухові сприймання: їх особливості та порушення.
16. Основні властивості сприймань: предметність, цілісність, вибірковість, константність, осмисленість, апперцепція.
17. Чинники, що визначають інтеграцію відчуттів у цілісні образи.
18. Основні закони сприймання.
19. Ілюзії сприймань.
20. Фізіологічні основи уваги.
21. Особливості уваги як психічного процесу і стану людини.
22. Види уваги: мимовільна, довільна та післядовільна.
23. Психологічні теорії уваги: Т.Рібо, П.Я.Гальперіна, концепції Д.Н.Узнадзе, Л.С.Виготського.
24. Поняття про пам'ять.
25. Значення пам'яті в житті та діяльності людини.
26. Процеси пам'яті: запам'ятовування (мимовільне, довільне, механічне, асоціативне), збереження, відтворення, впізнавання, забування.
27. Поділ пам'яті в залежності від тривалості закріплення та збереження матеріалу: короткочасна, оперативна, та генетична; в залежності від форм психічної активності, що переважає в діяльності: рухова, образна, емоційна, словесно-логічна; від характеру мети діяльності: довільна, мимовільна.
28. Акустичне перекодування інформації у короткочасній пам'яті.
29. Ефект Б. В. Зейгарник та його психологічне обґрунтування.
30. Мнемотехнічні прийоми.

Модуль 2. Когнітивна та емоційно-вольова сфери особистості

Змістовий модуль 4. Когнітивна сфера особистості. Психологія особистості

1. Фізіологічні основи мислення.
2. Види мислення в залежності від змісту розв'язуваних проблем: наочно-дійове, наочно-образне, словесно-логічне; за характером перебігу пізнавальних процесів: інтуїтивне, аналітичне; за новизною та оригінальністю вирішуваних проблем: творче

- і репродуктивне, дивергентне та конвергентне; за характером розв'язуваних проблем: теоретичне та практичне.
3. Операції мислення: аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, абстракція, конкретизація.
 4. Теорії мислення в психології: асоціативна теорія, гештальт-теорія, біхевіористська, діяльнісна, інформаційно-кібернетична, інформаційна теорія когнітивного розвитку.
 5. Анатомо-фізіологічний механізм процесу мовлення.
 6. Психолінгвістична модель мовлення.
 7. Мовлення як засіб спілкування і як інструмент мислення. Розвиток мовлення. Мовленнєві та немовленнєві компоненти спілкування.
 8. Етапи оволодіння мовленням.
 9. Значення уяви в житті та діяльності людини.
 10. Функції уяви: активізація наочно-образного мислення, керування потребами, довільна регуляція пізнавальних процесів, створення й реалізація внутрішнього плану дій, програмування поведінки, керування фізіологічними станами.
 11. Уява й творчість.
 12. Використання уяви при конструюванні проєктивних методик (ТАТ, тест Роршаха).
 13. Основні визначення поняття особистості.
 14. Потреби і мотиви.
 15. Біогенетична та соціогенетична концепції розвитку особистості.
 16. Стадії розвитку особистості та її вікові етапи.
 17. Психоаналітична теорія особистості З. Фрейда.
 18. Відношення між батьками і дитиною, як вирішальний фактор розвитку особистості (К. Хорні).
 19. Гештальт-психологія в поглядах на особистість.
 20. Тенденція актуалізації, як загальний мотив поведінки людини (К. Роджерс).
 21. Історичні погляди В. М. Бехтерева, А. Ф. Лазурського, В.В. Сікорського.
 22. Психологічна думка сьогодення.
 23. Визначення темпераменту по Б. М. Теплову.
 24. Основні типи темпераменту: холеричний, сангвінічний, меланхолійний, флегматичний.
 25. Сила збудження і гальмування, врівноваженість і рухливість нервових процесів.
 26. Типи нервової системи за І. П. Павловим.
 27. Особливості характеру як психічного феномена.
 28. Вияв характеру через діяльність, ставлення до інших людей, інтереси, емоційність і волю.
 29. Типологія характеру як центральна проблема експериментальних досліджень і теоретичних пошуків.
 30. Взаємозв'язок характеру і темпераменту.

Змістовий модуль 5. Емоційно-вольова сфера особистості

1. Поняття про емоції та почуття.
2. Значення емоцій в житті людини.
3. Фізіологічні механізми емоцій.
4. Основні функції емоцій: відображаюча, стимулююча, підкріплююча, переключення, адаптації, комунікативна.
5. Властивості емоцій: полярність, інтегральність, вплив на фізіологічні функції.
6. Психологічні теорії емоцій: Ч. Дарвіна, Джемса-Ланге, Кеннона-Барда, когнітивні теорії емоцій, інформаційна теорія емоцій П. В. Сімонова.
7. Характеристика емоційних станів, індивідуальних та вікових особливостей почуттів.
8. Види емоцій: примітивні, вищі, позитивні, негативні, стеничні, астеничні.
9. Основні види емоцій за Ізардом: радість, здивування, страждання, гнів, страх, сором.

10. Діагностика емоційної сфери особистості.
11. Психічні стани особистості та основні види емоційних проявів.
12. Афект, стрес, настрій, пристрасть, фрустрація.
13. Емоції та особистість.
14. Моральні, інтелектуальні та естетичні почуття.
15. Поняття про волю.
16. Теорії волі.
17. Основні ознаки волі.
18. Значення волі в життєдіяльності людини.
19. Індивідуальні характеристики волі.
20. Вольові якості особистості: сила волі, наполегливість, витримка, рішучість, сміливість, впевненість, самоовладання, відповідальність, дисциплінованість, принциповість, ініціативність.
21. Вольова регуляція поведінки.
22. Структура вольового акту.
23. Боротьба мотивів та прийняття і виконання вольового рішення.
24. Діагностика вольових якостей особистості.
25. Виховання та самовдосконалення вольових якостей особистості.
26. Розвиток волі.

16. ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ ТА РОБІТ ДО ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

1. Вирішення ситуаційних задач:

- розкрити та охарактеризувати пізнавальні процеси;
- розкрити особливості психологічних методів дослідження;
- визначати види та функції професійного спілкування;
- вирізняти та аналізувати психологічні теорії та механізми пам'яті;
- оцінювати емоційні стани;
- оцінювати комунікативні уміння;
- визначати тип темпераменту;
- визначати фактори та індивідуальні прояви творчого мислення;
- виділяти головні компоненти проблемної ситуації;
- розпізнавати функції уяви;
- визначати види потреб та мотиви особистості;
- ідентифікувати основні функції емоцій;
- визначати індивідуальні характеристики волі.

2. Схематична розробка питання (теми).

3. Заповнення таблиць.

17. МЕТОДИ ТА ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЮ

Протягом вивчення дисципліни всі види діяльності студента підлягають контролю, як поточному (на кожному занятті), так і підсумковому (під час контрольних заходів).

Модульний контроль – це діагностика засвоєння студентом матеріалу модулю (залікового кредиту). Семестр закінчується підсумковим модульним контролем.

Початковий контроль знань студентів здійснюється під час проведення практичних занять і включає в себе перевірку знань теоретичного та практичного матеріалу, який вивчався на попередніх курсах, що проводиться методом фронтального усного опитування, або написання контрольних робіт, для чого використовуються питання для контрольних робіт.

Поточний контроль знань студентів здійснюється під час проведення практичних занять і включає перевірку знань теоретичного матеріалу та контроль оволодіння практичними навичками, які передбачені методичними розробками занять з відповідних тем. Перевірка знань студентів здійснюється за допомогою усного фронтального опитування,

вирішування тестових завдань різного ступеня важкості, розв'язування типових та нетипових ситуаційних задач, а також під час перевірки правильності виконання лабораторно-дослідницьких завдань.

Проміжний контроль знань студентів проводиться під час проведення підсумкових контрольних робіт під час останнього заняття змістовного модуля.

Підсумковий контроль знань студентів здійснюється на останньому практичному занятті після завершення модуля у формі підсумкового модульного контролю. У студентів з'ясовують знання теоретичного матеріалу (згідно переліку питань). Поряд з цим студенти виконують практичну роботу, що додається до білета та розв'язують ситуаційні завдання, що також враховується при оцінюванні їх знань.

Підсумковий модульний контроль (ПМК) здійснюється після завершення вивчення усіх тем модуля на останньому контрольному занятті з модуля.

До підсумкового модульного контролю допускаються студенти, які відвідали усі передбачені навчальною програмою з дисципліни аудиторні навчальні заняття та одержали на них позитивні оцінки («5», «4», «3»), а також при вивченні модуля набрали кількість балів, не меншу за мінімальну.

Студенту, який з поважних чи без поважних причин мав пропуски навчальних занять, дозволяється відпрацювати академічну заборгованість до певного визначеного терміну.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент під час складання підсумкового модульного контролю, становить 80.

Підсумковий модульний контроль вважається зарахованим, якщо студент набрав **не менше 50 балів**.

Таким чином, частки результатів оцінювання поточної навчальної діяльності і підсумкового модульного контролю становлять відповідно 60% та 40%.

Підсумковий модульний контроль з загальної психології проводиться в письмовій формі шляхом написання студентами підсумкової роботи, яка включає теоретичне питання, ситуаційна задача та тестові завдання. Оцінювання відповіді студента проводиться у відповідності до розроблених та затверджених критеріїв оцінок з загальної психології.

Написання письмової роботи включає:

1. Контроль рівня теоретичної підготовки студентів. Кожному студенту пропонується 1 теоретичне питання, яке оцінюється в 10 балів (*всього 10 балів*);

2. Перевірка рівня засвоєння практичних вмінь і навичок проводиться шляхом розв'язання ситуаційної задачі (*всього 10 балів*).

3. 40 тестових завдань – правильна відповідь на кожне з яких оцінюється в 1,5 бали (*всього 60 балів*)

18. ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТА З ДИСЦИПЛІНИ

Під час оцінювання засвоєння кожної теми студенту виставляються оцінки за 4-бальною (традиційною) шкалою та за 200-бальною шкалою з використанням прийнятих та затверджених критеріїв оцінювання для відповідної навчальної дисципліни. При цьому враховуються усі види робіт, передбачені методичною розробкою для вивчення теми.

Студент повинен отримати оцінку з кожної теми. Виставлені за традиційною шкалою оцінки конвертуються у бали залежно від кількості тем.

Вага кожної теми у межах одного модуля в балах має бути однаковою. Форми оцінювання поточної навчальної діяльності мають бути стандартизованими і включати контроль теоретичної та практичної підготовки. Підсумковий бал за поточну діяльність визнається як арифметична сума балів за кожне заняття та за індивідуальну роботу. Максимальна кількість балів, яку може набрати здобувач за поточну діяльність під час вивченні навчальної дисципліни, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці «5», на кількість тем з додаванням балів за індивідуальне завдання здобувача, але не більше 200 балів.

Номер модуля кількість навчальних годин/кількість кредитів ECTS	Кількість змістових модулів, їх номери	Кількість практичних занять	Конвертація у бали традиційних оцінок								Мінімальна кількість балів*
			Традиційні оцінки				Бали за виконання індивідуального завдання				
			5	4	3	2	5	4	3	2	
Модуль 1 74/2,4	3 (№№ 1-3)	19	6	5	3,5	0	6	5	3,5	0	70
Модуль 2 76/2,6	2 (№№ 4-5)	19	6	5	3,5	0	6	5	3,5	0	70

*Максимальна кількість балів для студентів денної форми навчання, яку може набрати студент при вивченні модуля, вираховується шляхом укладання кількості балів, що відповідають оцінці «відмінно» на кожному занятті: **120=19 x 6+6 (ICPC).***

*Мінімальна кількість балів для студентів денної форми навчання, яку може набрати студент при вивченні модуля, вираховується шляхом укладання кількості балів, що відповідають оцінці «задовільно» на кожному занятті: **70=19 x 3,5+3,5 (ICPC).***

19. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

19.1. Базова

1. Борисюк А. С. Психологія з основами педагогіки: навч. посіб. / А. С. Борисюк, Н. А. Гайсонюк, В. А. Осипенко. Чернівці: БДМУ, 2012. 459 с.
2. Бойчук Т. М., Тимофієва М. П. Розвиток пам'яті. Підготовчий курс : Психологічний практикум. Чернівці : Книги – ХХІ, 2012. 88 с.
3. Любіна Л. А. Психодіагностика: навч. посіб. Чернівці: [б. и.], 2018. 276 с.
4. М'ясоїд П. А. Курс загальної психології: підручник: у 2 т. К.: Алерта, 2013. Т. 2. 758 с.
5. Осипенко В., Любіна Л., Тимофієва М. Основи психоаналізу : навчально-методичний посібник для студентів вищих медичних закладів освіти. Чернівці: БДМУ, 2019. 225 с.
6. Тимофієва М. П. Психологія спілкування: навч.-метод. посіб. для студ. ВМЗО України / М. П. Тимофієва, А. С. Борисюк, О. І. Павлюк. М-во освіти та науки України, М-во охорони здоров'я України, ВДНЗ України "Буковин. держ. мед. ун-т". Чернівці: БДМУ, 2019. 99 с.
7. Тимофієва М. П., Павлюк О. І. Я-концепція у становленні особистості: цикл тренінгових вправ: Навчально-методичний посібник. Чернівці, 2019. С.107.

19.2. Допоміжна

1. Дубравська Д. М. Основи психології: навчальний посібник. Львів, 2001. 280 с.
2. Загальна психологія / за заг. ред. С. Д. Максименка. Підручник. Вінниця, 2004. 704с.
3. Загальна психологія: підручник / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. К., 2005. 464 с.
4. Изард К. Э. Психология эмоций. СПб., 2000. 464 с.
5. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы. СПб., 2000. 512 с.
6. Ильин Е. П. Психология воли. СПб., 2000. 288 с.
7. Крушельницька Я. В. Фізіологія і психологія праці. К., 2003. 367 с.
8. М'ясоїд П. А. Загальна психологія: навчальний посібник. К.: Вища школа, 2001. 487 с.
9. Маклаков А. Г. Загальна психологія. Спб.: Пітер, 2001. 592 с.
10. Максименко С. Д. Загальна психологія: навчальний посібник. К., 2004. 272 с.
11. Максименко С. Д., Соловієнко В. О. Загальна психологія: навчальний посібник. К., 2000. 256 с.
12. Немов Р. С. Психология: словарь-справочник: в 2-х ч. Ч. 1. М.: Владос-ПРЕСС, 2003. 304 с.
13. Основи практичної психології: підручник / за заг. ред. В. Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін. К., 2003. 536 с.
14. Основи психології: підручник / за заг. ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. К., 2002. 630 с.
15. Павелків Р. В. Загальна психологія: підручник. К., 2009. 576 с.
16. Практикум із загальної психології / за ред. Т. І. Пашукової. К., 2000. 204 с.
17. Психологические тесты: в 2-х т. / под. ред. А. А. Карелина. Т. 1. М., 2003. 248 с.
18. Психология: учеб. для студ. высш. пед. учеб. заведений: в 3 кн. 4-е изд. М., 2003. Кн. 1: Общие основы психологии. 688 с.
19. Психологія: підруч. для студ. ВНЗ / ред. Ю. Л. Трофімов. 3-е вид., стер. Київ: Либідь, 2001. 558 с.
20. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии. СПб., 2000. 712 с.
21. Русинка І. І. Психологія: навчальний посібник. К.: Знання, 2007. 367 с.
22. Цигульська Т. Ф. Загальна та прикладна психологія: навчальний посібник. К., 2000. 190 с.
23. Цимбалюк І. М. Психологія. К., 2004. 304 с.
24. Цимбалюк І. М., Яницька О. Ю. Загальна психологія. Модульно-рейтинговий курс для студентів вищих навчальних закладів. К., 2004. 215 с.
25. Крушельницька Я. В. Фізіологія і психологія праці. К., 2003. 367 с.

26. Галян І. М. Психодіагностика: навчальний посібник. К., 2009. 464 с.
27. Дитяча психологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Р. В. Павелків, О. П. Цигипало. К., 2008. 432 с.
28. Діденко С. В. Психологія сексуальності: підручник. К., 2009. 304 с.
29. Кириленко Т. С. Психологія: емоційна сфера особистості: навчальний посібник. К., 2007. 256 с.
30. Клименко В. В. Психологія творчості: навчальний посібник. К., 2006. 480 с.
31. Копець Л. В. Психологія особистості: навч. посібн. для студ. вищ. навч. закладів. 2-ге вид. К., 2008. 458 с.
32. Леонгард К. Акцентуированные личности. К., 2001. 544 с.
33. Ліфарева Н. В. Психологія особистості: навчальний посібник. Київ, 2003. 240 с.
34. Максименко С. Д., Носенко Е. Л. Експериментальна психологія. К., 2007. 235 с.
35. Медична психологія: підручник / С. Д. Максименко, І. А. Коваль, К. С. Максименко, М. В. Папуча; за ред. акад. С. Д. Максименка. Вінниця, 2008. 520 с.
36. Орбан-Лембрик Л. Е. Психологія управління: навчальний посібник. 2-ге вид., допов. К., 2010. 344 с.
37. Павелків Р. В. Дитяча психологія: навчальний. К., 2008. 432 с.
38. Палій А. А. Диференціальна психологія: навчальний посібник. К., 2010. 432 с.
39. Психологія соціальної роботи: підручник / за ред. Ю. М. Швалба. К., 2010. 272 с.
40. Савчин М. В. Вікова психологія: навчальний посібник. К., 2009. 360 с.
41. Савчин М. В. Педагогічна психологія: навчальний посібник. К., 2007. 424 с.
42. Сайтарли І. А. Культура міжособистісних стосунків: навчальний посібник. К., 2007. 240 с.
43. Смит И. Современные системы психологии. СПб., 2003. 384 с.
44. Соціальна робота: підручник для студ. вищ. навч. закладів / за ред. Н. Г. Ничкало. Тернопіль: ВАТ ТВПК «Збруч», 2010. 330 с.
45. Цветкова Л. С. Введение в нейропсихологию и восстановительное обучение. Учебное пособие. М.: Московский психолого-социальный институт, 2000. 148 с.
46. Boyer, P. (2020). *Minds Make Societies: How Cognition Explains the World Humans Create (Reprint ed.)*. Yale University Press.
47. Myers, D. G., & DeWall, C. N. (2021). *Psychology*. Worth Publishers.
48. Rosenwein, B. H. (2020). *Anger: The Conflicted History of an Emotion (Vices and Virtues)*. Yale University Press.
49. Wasserman, T. and Wasserman, L., 2020. *Motivation, effort, and the neural network model*. Cham: Springer.

19.3. Інформаційні ресурси

1. Сервер дистанційного навчання БДМУ. URL: moodle.bsmu.edu.ua
2. Сайт Буковинського державного медичного університету. URL: www.bsmu.edu.ua
3. Сайт кафедри психології та філософії БДМУ. URL: psychology.bsmu.edu.ua
4. Онлайн архів журналу «Вопросы психологии». URL: <http://www.voppsy.ru>

20. УКЛАДАЧІ ДОВІДНИКА ДЛЯ СТУДЕНТА (СИЛАБУСУ)

1. **Борисюк Алла Степанівна** – завідувач кафедри психології та філософії;
2. **Зорій Ніна Іванівна** – проректор з науково-педагогічної роботи та виховання, доцент кафедри психології та філософії;
3. **Тимофієва Марина Пилипівна** – доцент кафедри психології та філософії.

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи
доцент _____ Ігор ГЕРУШ
“ 06 ” _____ 2021 р.

**ДОВІДНИК ДЛЯ СТУДЕНТА
(СИЛАБУС)
з вивчення навчальної дисципліни
«ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ»**

Галузь знань 22 Охорона здоров'я
(код і назва галузі знань)

Спеціальність 225 Медична психологія
(код і назва спеціальності)

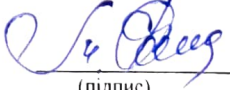
Освітній ступінь магістр
(магістр, бакалавр, молодший бакалавр)

Курс навчання 2

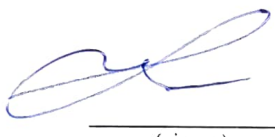
Форма навчання денна
(денна, заочна, дистанційна)

Кафедра психології та філософії
(назва кафедри)

Схвалено на методичній нараді кафедри 25 серпня 2021 року (протокол № 1).

В. о. завідувача кафедри, доц. (Марина ТИМОФІЄВА)
(підпис)

Схвалено предметною методичною комісією з суспільних та гуманітарних дисциплін
31 серпня 2021 року (протокол № 1).

Голова предметної методичної
комісії, доц. (Ніна ЗОРІЙ)
(підпис)

1. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ, ЯКІ ВИКЛАДАЮТЬ НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Кафедра	Психології та філософії
Прізвище, ім'я, по батькові науково-педагогічних працівників, посада, науковий ступінь, вчене звання, e-mail	Борисюк Алла Степанівна – завідувач кафедри, кандидат психологічних наук, професор, borysiuk.alla@bsmu.edu.ua Зорій Ніна Іванівна - проректор з науково-педагогічної роботи та виховання, кандидат філософських наук, доцент, zoryj@bsmu.edu.ua Тимофієва Марина Пилипівна – доцент кафедри, кандидат психологічних наук, timofieva.marina@bsmu.edu.ua
Веб-сторінка кафедри на офіційному веб-сайті університету	https://www.bsmu.edu.ua/psihologiyi-ta-filosofiyi/
Веб-сайт кафедри	https://sites.google.com/a/bsmu.edu.ua/pssoc/
E-mail	psychology@bsmu.edu.ua
Адреса	м. Чернівці, вул. Героїв Майдану, 3
Контактний телефон	+380 (372) 526337

2. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Статус дисципліни	нормативна
Кількість кредитів	3
Загальна кількість годин	90
Лекції	10
Практичні заняття	40
Самостійна робота	40
Вид заключного контролю	підсумковий модульний контроль

3. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (АНОТАЦІЯ)

Загальна психологія – наука про факти, закономірності та механізми функціонування психіки як особливої форми життєдіяльності. Дисципліна, що намагається знайти відповіді на принципові питання, які постають перед психологією в цілому, виробити теоретичні принципи, обґрунтувати методи психологічного пізнання, сформулювати основні закономірності існування і розвитку психічної реальності. Загальна психологія вивчає сукупність теоретичних і експериментальних досліджень, що виявляють найзагальніші психологічні закономірності, теоретичні принципи і методи психології, її основні поняття і категоріальний склад.

У першому та другому змістових модулів розкриваються індивідуально – психологічні відмінності особистості: темперамент, характер, здібності. Пропонуються для засвоєння студентами психологія інтелекту та спонукальної сфери особистості. Викладання загальної психології дає можливість саморозвитку, вибору активної життєвої позиції, розвитку професійної компетентності.

4. ПОЛІТИКА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Перелік нормативних документів:

- Положення про організацію освітнього процесу (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/polozhennya-pro-organizacziyu-osvitnogo-proczesu-u-vdnzu-bukovinskij-derzhavnij-medichnij-universitet.pdf>);
- Інструкція щодо оцінювання навчальної діяльності студентів БДМУ в умовах впровадження Європейської кредитно-трансферної системи організації навчального процесу

(<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/bdmu-instrukciya-shhodo-oczinyuvannya-%D1%94kts-2014-3.pdf>);

- Положення про порядок відпрацювання пропущених та незарахованих занять (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/reworks.pdf>);

- Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/07/polozhennya-pro-apelyacziyu-rezultativ-pidsumkovogo-kontrolyu-znan.pdf>);

- Кодекс академічної доброчесності (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/kodeks_academic_faith.pdf);

- Морально-етичний кодекс студентів (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/ethics_code.docx);

- Положення про запобігання та виявлення академічного плагіату (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/antiplagiat-1.pdf>);

- Положення про порядок та умови обрання студентами вибіркових дисциплін (https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/04/nakaz_polozhennyh_vybirkovi_dyscypliny_2020.pdf);

- Правила внутрішнього трудового розпорядку Вищого державного навчального закладу України «Буковинський державний медичний університет» (<https://www.bsmu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/03/17.1-bdmu-kolektivnij-dogovir-dodatok.doc>).

4.2. Політика щодо дотримання принципів академічної доброчесності здобувачів вищої освіти:

- самостійне виконання навчальних завдань поточного та підсумкового контролів без використання зовнішніх джерел інформації;

- списування під час контролю знань заборонені;

- самостійне виконання індивідуальних завдань та коректне оформлення посилань на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей.

4.3. Політика щодо дотримання принципів та норм етики та деонтології здобувачами вищої освіти:

- дії у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики та деонтології;

- дотримання правил внутрішнього розпорядку університету, бути толерантними, доброзичливими та виваженими у спілкуванні зі студентами та викладачами, медичним персоналом закладів охорони здоров'я;

- усвідомлення значущості прикладів людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності та медичної етики.

4.4. Політика щодо відвідування занять здобувачами вищої освіти:

- присутність на всіх навчальних заняттях (лекціях, практичних (семінарських) заняттях, підсумковому модульному контролі) є обов'язковою з метою поточного та підсумкового оцінювання знань (окрім випадків з поважних причин).

4.5. Політика дедлайну та відпрацювання пропущених або незарахованих занять здобувачами вищої освіти:

- відпрацювання пропущених занять відбувається згідно з графіком відпрацювання пропущених або незарахованих занять та консультацій.

5. ПРЕРЕКВІЗИТИ І ПОСТРЕКВІЗИТИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (МІЖДИСЦИПЛІНАРНІ ЗВ'ЯЗКИ)

Перелік навчальних дисциплін, на яких базується вивчення навчальної дисципліни	Перелік навчальних дисциплін, для яких закладається основа в результаті вивчення навчальної дисципліни
філософія	медична психологія
анатомія та фізіологія людини	вікова та педагогічна психологія
біологія	експериментальна психологія
педагогіка	генетична психологія

соціологія	психологія спілкування
релігієзнавство	психологія сім'ї
	консультування
	психологія праці
	психологія впливу
	психологія здоров'я
	психологія лідерства

6. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ:

6.1. Мета вивчення навчальної дисципліни – формування у студента теоретичних і практичних знань, необхідних майбутньому фахівцю, надання студентам систематизованих знань з загальної психології, вивчення основних методологічних засад, методів дослідження психологічних явищ, формування професійної свідомості та самосвідомості.

6.2. Завдання: забезпечити засвоєння студентом комплексу знань з індивідуально-психологічних властивостей особистості, психології здібностей, інтелекту та спонукальної сфери особистості; вивчення об'єкта науки на різних рівнях: дослідження вікової динаміки окремих психофізіологічних функцій, процесів, властивостей; виявлення окремих взаємозв'язків психіки впродовж усього життєвого циклу людини з урахуванням її діяльності, здобуття наукових даних для вдосконалення та прогнозування розвитку окремого індивіда.

7. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ФОРМУВАННЮ ЯКИХ СПРИЯЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА:

7.1. інтегральна:

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми медичної психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов і вимог.

7.2. загальні:

ЗК 1. Здатність застосовувати набуті знання у практичних ситуаціях.

ЗК 2. Знання та розуміння предметної галузі та розуміння професії.

ЗК 4. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 11. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.

7.3. спеціальні (фахові, предметні):

ФК 1. Здатність до збирання та критичного опрацювання, аналізу та узагальнення медичної та психологічної інформації з різних джерел.

ФК 2. Здатність узагальнювати інформацію щодо суб'єктивних і об'єктивних проявів психологічних проблем, субклінічних хворобливих станів та захворювань.

ФК 6. Здатність до планування, організації та здійснення психологічного дослідження, використання валідного і надійного психодіагностичного інструментарію, аналізування та систематизації одержаних результатів, формулювання аргументованих висновків та рекомендацій.

ФК 7. Здатність до визначення обсягу, порядку та характеру заходів надання медико-психологічної допомоги, з урахуванням вікових, гендерних, культуральних, особистісних та інші індивідуальних особливостей пацієнтів.

ФК 12. Здатність до практичного використання психологічного впливу та психотерапії.

ФК 14. Здатність до здійснення психоосвітньої роботи серед населення та медичних працівників.

ФК 15. Здатність до здійснення психологічної реабілітації населення.

8. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ.

В результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

8.1. Знати: сутність і закономірності розвитку особистості, її структуру, індивідуально-психологічні властивості особистості (темперамент, характер, здібності); особливості та структуру емоційно-вольової та мотиваційної сфер особистості; характеристики акцентуацій характеру; психологічні умови розвитку здібностей, теорії геніальності

8.2. Уміти: розв'язувати складні задачі і проблеми, які виникають у професійній діяльності, зрозуміло і недвозначно доносити власні висновки, знання та пояснення. Здійснювати порівняльну характеристику теорій темпераменту. Давати психологічну характеристику типам темпераменту. Виділяти позитивні та негативні вияви кожного типу темпераменту. Обґрунтувати взаємозв'язок темпераменту і характеру. Розкрити основні типології характеру. Давати характеристику акцентуації характеру. Розкрити психологічні умови розвитку здібностей. Здійснити аналіз теорій геніальності. Розкрити взаємозв'язок потреби і мотиву. Аналізувати класифікацію людських потреб за А.Маслоу. Узагальнити підходи до вивчення мотиваційної сфери особистості. Визначати види потреб та мотиви особистості. Аналізувати мотивацію досягнення успіхів та невдач.

8.3. Демонструвати:

ПРН 3. Визначати попередній клінічний / психологічний / патопсихологічний діагноз, функціональний стан, здійснювати диференційну діагностику у відповідності до сучасних класифікаторів захворювань.

ПРН 4. Здійснювати ідентифікацію, підготовку і виконання психологічного (медико-психологічного) втручання, яке необхідне для досягнення поставленої мети, використовуючи результати психодіагностики.

ПРН 6. Розробляти моделі, стратегії й план дій щодо здійснення психологічних (медико-психологічних) втручань і надання послуг.

ПРН 12. Планувати і виконувати наукові та прикладні дослідження, спрямовані на отримання нових знань та/або створення нових технологій у сфері медичної психології.

ПРН 13. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами для обговорення професійної діяльності, результатів досліджень та проєктів у сфері медичної психології.

ПРН 14. Розробляти та реалізовувати наукові і прикладні проєкти у сфері медичної психології, та дотичні до неї міждисциплінарні проєкти з урахуванням наукових, економічних, правових, етичних та соціальних аспектів.

9. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 90 годин (3 кредити ЄКТС) – 1 модуль «Індивідуально-психологічні властивості особистості», який складається з трьох змістових модулів.

Модуль 1. Індивідуально-типологічні властивості особистості

Змістовий модуль 1. Властивості особистості: темперамент, характер, акцентуації характеру

Тема 1-2. Індивідуально-типологічні відмінності особистості. Історія розвитку наукової думки про темперамент. Темперамент як одна з базових психічних властивостей особистості. Поняття про темперамент. Темперамент як властивість особистості. Співвідношення властивостей і типів нервової системи. Біологічне та соціальне в структурі особистості. Індивідуальні відмінності: спрямованість, емоції, інтерес, почуття, риси характеру, волюні якості, переконання.

Тема 3. Темперамент. Психологічна характеристика типів темпераменту . Основні типи темпераменту: холеричний, сангвінічний, меланхолійний, флегматичний. Співвідношення темпераменту і здібностей. Короткий огляд вчень про темперамент. Вчення про темперамент Гіппократа. Визначення темпераменту по Б. М. Теплову. Типологія Е. Кречмера. Концепція типів статури і темпераменту за У. Шелдоном. Дослідження проблеми темпераменту в працях І. П. Павлова. Основні властивості темпераменту і їх вияв по Б. М. Теплову. Концепція темпераменту В. М. Русалова. Фізіологічні основи темпераменту. Властивості нервової системи як основа темпераменту. Вчення І. П. Павлова. Сила збудження і гальмування, врівноваженість і рухливість нервових процесів. Типи нервової системи за І. П. Павловим. Дослідження властивостей нервової системи, проведені Б. М. Тепловим і В. Д. Небиліциним.

Тема 4. Діагностика темпераменту. Визначення типу темпераменту. Методика Айзенка. Дослідження темпераменту людини та міжособистісної сумісності в теорії Дж. Айзенка і Б.Й. Цуканова. Тест «Формула темпераменту» (А. Белов). Методика експрес-діагностики властивостей нервової системи за психомоторними показниками (Є.П. Ільїн). Методика експрес-діагностики характерологічних особливостей особистості Т. В. Матоліна.

Тема 5. Характер та особистість. Поняття про характер. Визначення характеру. Особливості характеру як психічного феномена. Характер як прижиттєве утворення. Закономірності формування характеру. Поняття про риси характеру. Класифікація рис характеру. Вияв характеру через діяльність, ставлення до інших людей, інтереси, емоційність і волю. Теоретичні й експериментальні підходи до дослідження характеру. Типологія характеру як центральна проблема експериментальних досліджень і теоретичних пошуків. Класифікація типів характеру по Е.Фромму. Типологія характеру по К.Юнгу. Взаємозв'язок характеру і темпераменту. Характер у структурі особистості. Будова характеру. Основний принцип класифікації особистостей. Взаємовідношення характеру та темпераменту. Характер як система ставлень та найбільш стійких рис особистості. Формування характеру. Основні критерії побудови типології характерів. Типологія характерів Е. Кречмера та К. Юнга (екстравертований та інтравертований типи характеру); соціальні типи характерів за Е.Фроммом. Система внутрішніх та зовнішніх детермінант формування характеру. Поняття твердості характеру. Проблема самовиховання та перевиховання характеру.

Тема 6. Вікові та національно-психологічні особливості характеру. Дослідження характеру. Вікові особливості характеру. Стратегія життєвого шляху людини. Вікові кризи, та їх роль у формуванні рис характеру. Розвиток Я-концепції та її взаємозв'язок із національно-психологічними особливостями у формуванні рис характеру. Значення національно-психологічних особливостей у формуванні рис характеру.

Тема 7. Акцентуації характеру. Акцентуйовані типи характерів за К. Леонгардом Поняття акцентуації характеру та психопатії. Характеристика акцентуацій характеру у відповідності до класифікації К. Леонгарда. Дослідження акцентуації характеру. Основні та додаткові риси особистості. Особливості конфліктів у різних типах акцентуацій.

Спілкування і типи акцентуацій. Рівень емоційного збудження у акцентуєваних типах характеру. Рівень потреб у соціальній увазі, прагненням до лідерства.

Тема 8. Система акцентуєваних характерів підлітків за А. Личко. система акцентуєваних характерів підлітків за А. Личко. Психологічна характеристика підліткового віку. Характеристика акцентуацій характеру підлітків у відповідності до класифікації А. Личко. Порівняльна характеристика акцентуацій характеру у відповідності до класифікацій К. Леонгарда та А. Личко.

Тема 9. Дослідження акцентуацій характеру. Характеристика акцентуацій характеру підлітків у відповідності до класифікації А. Личко. Характеристика акцентуацій характеру К. Леонгарда. Особливості спілкування і поведінки залежно від типу акцентуації характеру. Методи дослідження акцентуацій характеру. Методика визначення акцентуацій характеру (К. Леонгард). Методика дослідження акцентуації характеру (Х. Шмішек).

Тема 10. Підсумковий контроль змістовного модуля 1

Змістовий модуль 2. Здібності. Інтелект. Мотиваційна сфера особистості.

Тема 11. Теорії здібностей. Психологічна характеристика здібностей. Поняття здібностей. Загальна характеристика здібностей. Природа людських здібностей. Задатки як природні передумови здібностей. Види здібностей: загальні, спеціальні, навчальні, творчі, теоретичні, практичні. Психологічна структура здібностей: задатки, здібності, талант. Належність особистості до одного з трьох людських типів: "художнього", "мислительного" і "проміжного" (за термінологією І.П. Павлова). Теорії здібностей. Теорія Рубінштейна С.Л., Теплова Б.М. Різниця між здібностями, знаннями, вміннями та навичками. Вроджені і набуті здібності. Здібності та задатки. Загальні та спеціальні здібності. Теоретичні та практичні, навчальні та творчі. Основні ознаки наявності у людини здібностей. Індивідуальні відмінності прояву здібностей, обумовлені генотипічними та анатомо-фізіологічними задатками. Міжстатеві індивідуальні відмінності в задатках та здібностях. Обдарованість, талант, геніальність. Теорії геніальності. Генетичні, елітарна (спадкова), егалітарна – всі діти талановиті від народження, їх здібності до творчості не залежать від спадковості. Соціогенна. Теорія виховання. Теорія імпресінга. Есенціальні. Містична теорія. Перфекціоністська. Акумулятивна. Рекурсивна модель. Самовиховання. Працездатності. Структурні. Суперматична. Холічна. Патологічна.

Тема 12. Психологічні умови розвитку здібностей. Розвиток здібностей. Умови формування та розвитку здібностей людини. Етапи розвитку здібностей. Рівні розвитку здібностей. Соціальні умови розвитку здібностей. Поняття сенситивних періодів формування здібностей. Психологічні вимоги до діяльності, яка формує та розвиває здібності. Нахил - стійка орієнтованість індивіда на певну діяльність. Рівні розвитку: якісні, кількісні. Здібності й інтереси. Творчі здібності, як унікальна форма самовираження. Здібності і проблема професійного самовизначення. Типи професій за О. Є Клімовим.

Тема 13. Зв'язок темпераменту, характеру і здібностей. Зв'язок характеру і здібностей. Зв'язок характеру з темпераментом і їх відмінності. Креативність або творчі здібності. Критерії виду психічних функціональних систем: сенсомоторні, перцептивні, аттенційні, мнемічні, імажитивні, розумові, комунікативні.

Тема 14. Інтелект. Поняття інтелекту.. Індивідуальні властивості інтелекту. Структура інтелекту за Л. Терстоуном. Підходи до розуміння сутності поняття «інтелект». Поняття вербальної гнучкості та сприйняття. Зарубіжні теорії інтелекту Р. Амтхауера, Ф. Вернона, Ф. Гальтона, А. Біне, Ч. Спірмена, Е. Боринга, Л. Термена, Г. Спенсера, В. Штерна, Ед.Клапаред, Ж. Піаже, Г.Ю. Айзенка, Р. Стернберга, Р.Б. Кеттела, Г. Гарднера, Дж. Гілфорда, Дж. Мейєра. Теорії, пов'язані з визначенням «багатоструктурності» інтелекту. Теорії, пов'язані з визначенням «цілісності» інтелекту. Теорії, пов'язані з визначенням «інтегрованості структур» інтелекту. Дослідження психофізіологічних задатків загальних розумових здібностей. Емоційна та мотиваційна регуляції інтелектуальної діяльності. Дослідження структурних рівнів інтелекту (Б.Г. Ананьєв, М.О. Холодна, М.Л. Смольсон, В.Ю. Крамаренко, В.М. Дружинін, Ф.М. Юсупов, Б.М. Величковський), дослідження шляхів діагностики інтелекту, дослідження зв'язку інтелекту з творчістю. Інтелект – як чинник і результат цілеспрямованого навчання, зокрема, як «зона найближчого розвитку» за Л.С.Виготським.

Тема 15. Емоційний інтелект. Поняття емоційного інтелекту. Витоки уявлень про емоційний інтелект у філософських учіннях. Ідеї Аристотеля про взаємозв'язок когніцій та емоцій. Уявлення про верховенство розуму над емоціями у філософії стоїцизму. Реінтеграція когнітивно-оцінного компоненту аристотелівської теорії емоцій у вченнях Р. Декарта. Функції емоцій у теорії природного виховання Ж.Ж. Руссо. Теоретичні засади психології емоційного інтелекту. Психологія емоційного інтелекту як галузь психологічного знання про інтелект та життєвий шлях людини. Співвідношення категорій емоційного інтелекту і лідерства. Традиційна проблематика психології інтелекту. Емоційний інтелект в структурі особистості. Зв'язок емоційного інтелекту з особистісною зрілістю. Поняття емоційної креативності, емоційної компетентності. Зв'язок емоційного інтелекту з п'ятіркою "глобальних" факторів особистості. Роль емоційного інтелекту у попередженні агресивності та конфліктності. Урахування "Законів емоцій" (Н. Фріджа) при розробці стратегій саморозвитку емоційного інтелекту на базі моделі Т. Бредбері і Дж. Грівз) Методика діагностики «перешкод» у встановленні емоційних контактів за В.В. Бойко.

Тема 16. Методи дослідження інтелекту. Психодіагностика інтелекту. Оцінка інтелекту. Дослідження А. Біне. Перший тест і уявлення про розумовий вік. Поняття розумового віку (РВ) та коефіцієнта інтелектуальності (IQ). Математичні рівняння В. Штерна. Методики діагностики інтелекту. Шкала Векслера. Розподіл рівня інтелекту за Терменом. Тест «Структури інтелекту» Девіда Векслера (США). Тест «Структури інтелекту» Рудольфа Амтхауера (Німеччина). Тести інтелекту Ганса Айзенка (Англія). Тест Прогресивних матриц Джона Равена (Англія). Двохфакторна модель інтелекту Р. Кеттелла. Тест інтелекту Р. Кеттелла (США). Тест «Вимірювання інтелекту за допомогою малюнка» Ф. Гудінаф. Діагностика обдарованості та креативності. «Модель структури інтелекту» Дж. Гілфорда. Тест Дж. Гілфорда на вивчення творчого мислення (США). Креативні тести Вільямса в модифікації Є. Є. Тунік. Креативные тесты Вильямса в модифікації Є. Є. Тунік.

Тема 17. Мотивація, види мотивів. Поняття мотиву та мотивації. Фізіологічні основи мотивації. Основні проблеми у сучасній психології мотивації. Історичний експурс у психологію мотивації. Основні теоретичні підходи. Полімотивованість діяльності. Особистісні та ситуаційні детермінанти мотивації. Функції мотивації. Структура мотивації. Психологічні теорії мотивації. Класифікація людських потреб за Г.Марреєм, А.Маслоу. Мотивація у структурі діяльності та вчинку. Зовнішня та внутрішня мотивація. Психологічні теорії мотивації: У. Макдауголла, біхевіористська. Когнітивні теорії мотивації. Класифікація людських потреб за А. Маслоу. Закон Йеркса-Додсона. Теорія трудової мотивації Дж. Аткинсона. Основні напрямки розвитку теорій мотивації та емоцій у вітчизняній психології. Філософсько-психологічна концепція С.Л.Рубінштейна. Мотивація та емоції у теорії діяльності О.М. Леонтьєва. Проблема розвитку мотивації дитини в працях Л.І.Божович.

Тема 18. Мотиваційна сфера особистості. Мотивація досягнень та тривожність. Внутрішня діяльність. Діяльність і психічні процеси. Мотиваційні стратегії діяльності. Взаємодія цінностей та мотивації у структурі регуляції розвитку. Емоційна регуляція діяльності. Мотиваційні чинники регуляційних процесів. Експериментальні дослідження мотиваційних процесів (ефект Зейгарник, закон Єркса-Додсона, каузальна атрибуція, когнітивний дисонанс). Вплив діяльності на формування та розвиток особистості. Мотивація і діяльність. Потреби. Інтерес. Соціальна установка. Основні поняття, проблеми, перспективи сучасної психології мотивації. Психологічні особливості професійної мотивації майбутніх психологів.

Тема 19. Підсумковий контроль змістовного модуля 2

Тема 20. Підсумковий модульний контроль

10. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Усього	Аудиторні			
		Л		С.р.	Інд.
		Л	П		
1	2	3	4	5	6
1. Індивідуально-типологічні відмінності особистості	2	2			
2. Акцентуації характеру	8	2		6	
3. Індивідуально-типологічні відмінності особистості. Історія розвитку наукової думки про темперамент	4		4		
4. Темперамент. Психологічна характеристика типів темпераменту	6		2	4	
5. Теорії І. Павлова, В. М. Русалова, Я. Стреляу, В. С. Мерліна	6			6	
6. Діагностика темпераменту	2		2		
7. Характер та особистість	2		2		
8. Вікові та національно-психологічні особливості характеру	2		2		
9. Соціальні типи характерів за Е. Фроммом	6			6	
10. Акцентуовані типи характерів за К. Леонгардом	2		2		
11. Система акцентуованих характерів підлітків за А. Лічко	2		2		
12. Дослідження акцентуацій характеру	2		2		
Підсумковий контроль змістовного модуля 1	2		2		
Разом за змістовим модулем 1	46	4	20	22	
13. Здібності та задатки. Обдарованість, талант, геніальність	2	2			
14. Теорії здібностей. Психологічна характеристика здібностей	2		2		
15. Психологічні умови розвитку здібностей	8		2	6	
16. Зв'язок темпераменту, характеру і здібностей	2		2		
17. Поняття інтелекту. Психодіагностика інтелекту. Індивідуальні властивості інтелекту	8	2	6		
18. Теорії множинного інтелекту Г. Гарднера	6			6	
19. Мотиваційна сфера особистості	6	2	4		
20. Поняття соціальної установки та її структура	6			6	
Підсумковий контроль змістовного модуля 2	2		2		
Разом за змістовим модулем 2	42	6	18	18	
Підсумковий модульний контроль	2		2		
УСЬОГО ГОДИН	90	10	40	40	

11. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ

№	Найменування тем	К-ть годин
МОДУЛЬ 1 «Індивідуально-типологічні властивості особистості»		
<i>Змістовий модуль 1. Темперамент. Характер. Акцентуації характеру.</i>		
1.	Індивідуально-типологічні відмінності особистості. Історія розвитку наукової думки про темперамент.	2
2.	Акцентуації характеру	2
<i>Змістовий модуль 2. Здібності. Мотиваційна сфера особистості. Інтелект.</i>		
3.	Здібності та задатки. Обдарованість, талант, геніальність	2
4.	Поняття інтелекту. Психодіагностика інтелекту. Індивідуальні властивості інтелекту	2
5.	Мотиваційна сфера особистості	2
Всього		10

12. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Тема	К-сть годин
МОДУЛЬ 1 «Індивідуально-типологічні властивості особистості»		
<i>Змістовий модуль 1. Властивості особистості: темперамент, характер, акцентуації характеру.</i>		
1-2.	Індивідуально-типологічні відмінності особистості. Історія розвитку наукової думки про темперамент	4
3.	Темперамент. Психологічна характеристика типів темпераменту	2
4.	Діагностика темпераменту	2
5.	Характер та особистість	2
6.	Вікові та національно-психологічні особливості характеру. Дослідження характеру	2
7.	Акцентуації характеру. Акцентуйовані типи характерів за К. Леонгардом	2
8.	Система акцентуйованих характерів підлітків за А. Лічко	2
9.	Дослідження акцентуацій характеру	2
10	Підсумковий контроль змістовного модуля 1	2
<i>Змістовий модуль 2. Здібності. Інтелект. Мотиваційна сфера особистості.</i>		
11.	Теорії здібностей. Психологічна характеристика здібностей	2
12.	Психологічні умови розвитку здібностей	2
13.	Зв'язок темпераменту, характеру і здібностей	2
14.	Інтелект	2
15.	Емоційний інтелект	2
16.	Методи дослідження інтелекту	2
17.	Мотивація, види мотивів	2
18.	Мотиваційна сфера особистості	2
19.	Підсумковий контроль змістовного модуля 2	2
20.	Підсумковий модульний контроль 1	2
Всього:		40

13. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№	Назва теми	Кількість
---	------------	-----------

		годин
<i>Змістовий модуль 1. Темперамент. Характер. Акцентуації характеру.</i>		
1.	Темперамент та індивідуальний стиль діяльності	4
2.	Характеристика властивостей темпераменту. Теорії І.Павлова, В.М. Русалова, Я.Стреляу, В.С.Мерліна	6
3.	Соціальні типи характерів за Е.Фроммом	6
4.	Формування професійно обумовлених акцентуацій характеру особистості	6
<i>Змістовий модуль 2. Здібності. Мотиваційна сфера особистості. Інтелект.</i>		
5.	Розвиток здібностей в онтогенезі	6
6.	Теорії множинного інтелекту Г. Гарднера	6
7.	Поняття соціальної установки та її структура	6
Всього		40

14. ПЕРЕЛІК ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ

- Презентація запропонованої проблеми.
 - Презентація визначеної теми на практичному занятті.
 - Участь у наукових студентських конференціях.
 - Підготовка і виступ з доповіддю.
 - Підготовка реферату у відповідності до запропонованої тематики:
1. Типологія соціальних характерів Е.Фромма.
 2. Характер і почерк.
 3. Що таке фізіогноміка?
 4. Ваш улюблений колір і ваш характер.
 5. Психічні властивості українців.
 6. Характер, поведінка та учбова діяльність учня.
 7. Як удосконалювати самого себе?
 8. Основні типи акцентуацій характеру.
 9. Аналіз акцентуацій характеру та вплив на поведінку і діяльність людини.
 10. Що таке геніальність?
 11. Психологія математичних, літературних, музичних, хореографічних, образотворчих і інших здібностей учнів
 12. Психологічний аналіз педагогічних здібностей.
 13. Загадки обдарованості.
 14. Про фізичні фактори інтелекту.
 15. Гендерні відмінності у здібностях та їх наукове пояснення.
 16. Зв'язок емоційного інтелекту з п'ятіркою "глобальних" факторів особистості.
 17. Роль емоційного інтелекту у попередженні агресивності та конфліктності.
 18. Урахування "Законів емоцій" (Н. Фріджка) при розробці стратегій саморозвитку емоційного інтелекту на базі моделі Т. Бредбері і Дж. Грівз).
 19. Можливість цілеспрямованого формування емоційного інтелекту у процесі навчання та виховання.
 20. Мотивація успіху.
 21. Потреби за К. Хорні.
 22. Характеристика авторитарної особистості.
 23. Мотивація досягнення успіхів та невдач.
 24. Мотивація досягнень та тривожність.

15. ПЕРЕЛІК ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ ДО ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

Змістовий модуль 1. Властивості особистості: темперамент, характер, акцентуації характеру.

1. Поняття про темперамент, його роль у психічному розвитку людини та в діяльності лікаря-медичного психолога.
2. Історія розвитку вчення про темперамент.
3. Основні властивості темпераменту. Фізіологічні основи темпераменту.
4. Тип вищої нервової діяльності та темперамент.
5. Типи темпераментів, їх психологічна характеристика та діагностика.
6. Роль темпераменту в діяльності людини.
7. Теорії І. Павлова, В. М. Русалова, Я. Стреляу, В. С. Мерліна.
8. Темперамент та проблеми виховання особистості.
9. Вимоги діяльності та тип темпераменту.
10. Фізіологічні основи характеру.
11. Структура характеру. Класифікація рис характеру.
12. Провідні риси характеру.
13. Поняття акцентуації характеру та психопатії.
14. Характеристика акцентуацій характеру у відповідності до класифікації К. Леонгарда.
15. Особливості конфліктів у різних типах акцентуацій.
16. Спілкування і типи акцентуацій.
17. Рівень емоційного збудження у акцентуєваних типах характеру.
18. Система акцентуєваних характерів підлітків за А. Лічко. С
19. Психологічна характеристика підліткового віку.
20. Характеристика акцентуацій характеру підлітків у відповідності до класифікації А. Личко.
21. Типове та індивідуальне в характері. Акцентуації характеру.
22. Формування характеру. Характер та індивідуальність людини.
23. Характер як система ставлень та найбільш стійких рис особистості.
24. Основні критерії побудови типології характерів.
25. Типологія характерів Е. Кречмера та К. Юнга (екстравертований та інтравертований типи характеру).
26. Соціальні типи характерів за Е.Фромом.
27. Система внутрішніх та зовнішніх детермінант формування характеру.
28. Поняття твердості характеру. Проблема самовиховання та перевиховання характеру.
29. Вікові особливості характеру. Національно-психологічні властивості характеру.
30. Характер і професійна діяльність лікаря-медичного психолога.

Змістовий модуль 2. Здібності. Інтелект. Мотиваційна сфера особистості.

1. Поняття про здібності. Здібності в професійній діяльності лікаря-медичного психолога.
2. Якісна і кількісна характеристика здібностей.
3. Здібності та задатки.
4. Види здібностей, їх характеристика.
5. Структура здібностей.
6. Здібності, обдарованість, талант, геніальність.
7. Індивідуальні відмінності у здібностях людей та їх природні передумови.
8. Поняття інтелекту. Структура інтелекту.
9. Психодіагностика інтелекту.
10. Індивідуальні властивості інтелекту.
11. Теорії множинного інтелекту Г. Гарднера.
12. Творчість і креативність.
13. Поняття емоційного інтелекту.
14. Уявлення про верховенство розуму над емоціями у філософії стоїцизму.
15. Функції емоцій у теорії природного виховання Ж.Ж. Руссо.
16. Теоретичні засади психології емоційного інтелекту.

17. Психологія емоційного інтелекту як галузь психологічного знання про інтелект та життєвий шлях людини.
18. Емоційний інтелект в структурі особистості. Зв'язок емоційного інтелекту з особистісною зрілістю.
19. Поняття емоційної креативності, емоційної компетентності.
20. Поняття про мотиваційну сферу особистості. Будова мотиваційної сфери людини.
21. Психологічні теорії мотивації.
22. Активність особистості та її джерела.
23. Основні мотиви поведінки людини. Піраміда мотивів А. Маслоу.
24. Спрямованість особистості.
25. Мотивація та пізнавальні процеси.
26. Мотиви та емоції.
27. Воля і мотив.
28. Поняття зрілої особистості. Критерії «зрілості» особистості за Г. Олпортом.
29. Рушійні сили розвитку, фактори формування особистості, їх характеристика.
30. Сутність соціальної установки.
31. Структура та функції соціальної установки.
32. Мотивація досягнень та тривожність.
33. Мотиваційні стратегії діяльності.
34. Взаємодія цінностей та мотивації у структурі регуляції розвитку. Емоційна регуляція діяльності.
35. Мотиваційні чинники регуляційних процесів.
36. Психологічні особливості професійної мотивації майбутніх психологів.

16. ПЕРЕЛІК ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ ТА РОБІТ ДО ПІДСУМКОВОГО МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ

Вирішення ситуаційних задач:

- характеристика індивідуально-психологічних властивостей особистості;
- визначати та охарактеризовувати теорії темпераменту;
- визначати тип темпераменту;
- визначати та охарактеризовувати акцентуації характеру;
- визначати види здібностей;
- визначати види потреб та мотиви особистості.

17. МЕТОДИ ТА ФОРМИ ПРОВЕДЕННЯ КОНТРОЛЮ

Протягом вивчення дисципліни всі види діяльності студента підлягають контролю, як поточному (на кожному занятті), так і підсумковому (під час контрольних заходів).

Модульний контроль – це діагностика засвоєння студентом матеріалу модулю (залікового кредиту). Семестр закінчується підсумковим модульним контролем.

Початковий контроль знань студентів здійснюється під час проведення практичних занять і включає в себе перевірку знань теоретичного та практичного матеріалу, який вивчався на попередніх курсах, що проводиться методом фронтального усного опитування, або написання контрольних робіт, для чого використовуються питання для контрольних робіт.

Поточний контроль знань студентів здійснюється під час проведення практичних занять і включає перевірку знань теоретичного матеріалу та контроль оволодіння практичними навичками, які передбачені методичними розробками занять з відповідних тем. Перевірка знань студентів здійснюється за допомогою усного фронтального опитування, вирішування тестових завдань різного ступеня важкості, розв'язування типових та нетипових ситуаційних задач.

Проміжний контроль знань студентів проводиться під час проведення підсумкових контрольних робіт під час останнього заняття змістовного модуля.

Підсумковий контроль знань студентів здійснюється на останньому практичному занятті після завершення модуля у формі підсумкового модульного контролю. У студентів

з'ясовують знання теоретичного матеріалу (згідно переліку питань). Поряд з цим студенти виконують практичну роботу, що додається до білета та розв'язують ситуаційні завдання, що також враховується при оцінюванні їх знань.

Підсумковий модульний контроль (ПМК) здійснюється після завершення вивчення усіх тем модуля на останньому контрольному занятті з модуля.

До підсумкового модульного контролю допускаються студенти, які відвідали усі передбачені навчальною програмою з дисципліни аудиторні навчальні заняття та одержали на них позитивні оцінки («5», «4», «3»), а також при вивченні модуля набрали кількість балів, не меншу за мінімальну.

Студенту, який з поважних чи без поважних причин мав пропуски навчальних занять, дозволяється відпрацювати академічну заборгованість до певного визначеного терміну.

Максимальна кількість балів, яку може набрати студент під час складання підсумкового модульного контролю, становить 80.

Підсумковий модульний контроль вважається зарахованим, якщо студент набрав **не менше 50 балів**.

Таким чином, частки результатів оцінювання поточної навчальної діяльності і підсумкового модульного контролю становлять відповідно 60% та 40%.

Підсумковий модульний контроль з загальної психології проводиться в письмовій формі шляхом написання студентами підсумкової роботи, яка включає 1 теоретичне питання, розв'язання ситуаційної задачі та тестові завдання. Оцінювання відповіді студента проводиться у відповідності до розроблених та затверджених критеріїв оцінок з лікарської токсикології.

Максимальна кількість балів модульного підсумкового контролю дорівнює 80.

Модуль вважається зарахованим, якщо студент набрав не менше 50 балів.

Написання письмової роботи включає:

1. Контроль рівня теоретичної підготовки студентів. Кожному студенту пропонується 1 теоретичне питання, яке оцінюється в 10 балів (*всього 10 балів*);

2. Перевірка рівня засвоєння практичних вмінь і навичок проводиться шляхом розв'язання ситуаційної задачі (*всього 10 балів*).

3. 40 тестових завдань – правильна відповідь на кожне з яких оцінюється в 1,5 бали (*всього 60 балів*).

18. ОЦІНЮВАННЯ РІВНЯ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТА З ДИСЦИПЛІНИ

Під час оцінювання засвоєння кожної теми студенту виставляються оцінки за 4-бальною (традиційною) шкалою та за 200-бальною шкалою з використанням прийнятих та затверджених критеріїв оцінювання для відповідної навчальної дисципліни. При цьому враховуються усі види робіт, передбачені методичною розробкою для вивчення теми.

Студент повинен отримати оцінку з кожної теми. Виставлені за традиційною шкалою оцінки конвертуються у бали залежно від кількості тем.

Вага кожної теми у межах одного модуля в балах має бути однаковою. Форми оцінювання поточної навчальної діяльності мають бути стандартизованими і включати контроль теоретичної та практичної підготовки. Підсумковий бал за поточну діяльність визнається як арифметична сума балів за кожне заняття та за індивідуальну роботу. Максимальна кількість балів, яку може набрати здобувач за поточну діяльність під час вивченні навчальної дисципліни, вираховується шляхом множення кількості балів, що відповідають оцінці «5», на кількість тем з додаванням балів за індивідуальне завдання здобувача, але не більше 200 балів.

Розподіл балів за поточну діяльність

вч ал ьн их го	то ви х м од	пр ак ти	Конвертація у бали традиційних оцінок	М .ін
----------------------------	--------------------------	----------------	---------------------------------------	----------

			Традиційні оцінки				Бали за виконання індивідуального завдання				
			5	4	3	2	5	4	3	2	
Модуль 1 90/3,0	2 (№№ 1-2)	19	6	5	3,5	0	6	5	3,5	0	70

*Максимальна кількість балів для студентів денної форми навчання, яку може набрати студент при вивченні модуля, вираховується шляхом укладання кількості балів, що відповідають оцінці «відмінно» на кожному занятті: **120=19 x 6+6 (ICPC).***

*Мінімальна кількість балів для студентів денної форми навчання, яку може набрати студент при вивченні модуля, вираховується шляхом укладання кількості балів, що відповідають оцінці «задовільно» на кожному занятті: **70=19 x 3,5+3,5 (ICPC).***

19. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

19.1. Базова

1. Борисюк А. С., Гайсонюк Н. А., Осипенко В. А. Психологія з основами педагогіки: навч. посіб. Чернівці: БДМУ, 2012. 459 с.
2. Загальна психологія: підручник для студентів вищ. навч. закладів / С. Д. Максименко, В. О. Зайчук, В. В. Клименко, В. О. Соловієнко. За загальною редакцією акад. С. Д. Максименка. К., 2000. 543 с.
3. Любіна Л. А. Психодіагностика: навч. посіб. Чернівці, 2018. 276 с.
4. М'ясоїд П. А. Курс загальної психології: підручник: у 2 т. К.: Алерта, 2013. Т. 2. 758 с.
5. Тимофієва М. П., Павлюк О. І. Я-концепція у становленні особистості: цикл тренінгових вправ: Навчально-методичний посібник. Чернівці, 2019. С.107.

19.2 Допоміжна

1. Дубравська Д. М. Основи психології: Навчальний посібник. Львів, 2001. 280 с.
2. Загальна психологія / за заг. ред. С. Д. Максименка. Підручник. Вінниця, 2004. 704 с.
3. Загальна психологія: підручник / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська, З. В. Огороднійчук та ін. К., 2005. 464 с.
4. Изард К.Э. Психология эмоций. СПб., 2000. 464 с.
5. Ильин Е.П. Мотивация и мотивы. СПб., 2000. 512 с.
6. Крушельницька Я. В. Фізіологія і психологія праці. К., 2003. 367 с.
7. М'ясоїд П. А. Загальна психологія: навчальний посібник. К.: Вища школа, 2001. 487 с.
8. Маклаков А. Г. Загальна психологія. СПб.: Пітер, 2001. 592 с.
9. Максименко С. Д. Загальна психологія: навчальний посібник. К., 2004. 272 с.
10. Немов Р. С. Психология: словарь-справочник: в 2-х ч. Ч.1. М.: Владос-ПРЕСС, 2003. 304 с.
11. Основи практичної психології: підручник / за заг. ред. В. Панок, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін. К., 2003. 536 с.
12. Павелків Р. В. Загальна психологія. Підручник. К., 2009. 576 с.
13. Практикум із загальної психології / за ред. Т. І. Пашукової. К., 2000. 204 с.
14. Психологические тесты: в 2-х т. / под. ред. А. А. Карелина. Т. 1. М., 2003. 248 с.
15. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии. СПб., 2000. 712 с.
16. Цигульська Т. Ф. Загальна та прикладна психологія: навчальний посібник. К., 2000. 190 с.
17. Цимбалюк І. М., Яницька О. Ю. Загальна психологія. Модульно-рейтинговий курс для студентів вищих навчальних закладів. К., 2004. 215 с.
18. Крушельницька Я. В. Фізіологія і психологія праці. К., 2003. 367 с.
19. Галян І. М. Психодіагностика: навчальний посібник. К., 2009. 464 с.
20. Павелків Р. В., Цигипало О. П. Дитяча психологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К., 2008. 432 с.
21. Діденко С. В., Козлова О. С. Психологія сексуальності: підручник. К., 2009. 304 с.
22. Кириленко Т. С. Психологія: емоційна сфера особистості: навчальний посібник. К., 2007. 256 с.
23. Клименко В. В. Психологія творчості: навчальний посібник. К., 2006. 480 с.
24. Копець Л. В. Психологія особистості: навч. посібн. для студ. вищ. навч. закладів. 2-ге вид.. К., 2008. 458 с.
25. Леонгард К. Акцентуированные личности. К., 2001. 544 с.
26. Ліфарєва Н.В. Психологія особистості: навчальний посібник. Київ, 2003. 240 с.
27. Максименко С.Д., Носенко Е. Л. Експериментальна психологія. К., 2007. 235 с.
28. Медична психологія: підручник / С. Д. Максименко, І. А. Коваль, К. С. Максименко, М. В. Папуча; за ред. акад. С. Д. Максименка. Вінниця, 2008. 520с.
29. Орбан-Лембрик Л. Е. Психологія управління: навчальний посібник. 2-ге вид., допов. К., 2010. 344 с.
30. Павелків Р. В., Цигипало . П. Дитяча психологія: навчальний посібник. К., 2008. 432 с.
31. Палій А. А. Диференціальна психологія: навчальний посібник. К., 2010. 432 с.

32. Психологія соціальної роботи: підручник / за ред. Ю. М. Швалба. К., 2010. 272 с.
33. Савчин М. В. Вікова психологія: навчальний посібник. К., 2009. 360 с.
34. Савчин М. В. Педагогічна психологія: навчальний посібник. К., 2007. 424 с.
35. Сайтарли І. А. Культура міжособистісних стосунків: навчальний посібник / І.А. Сайтарли. К., 2007. 240 с.
36. Соціальна робота: підручник для студ. вищ. навч. закладів / за ред. Н. Г. Ничкало. Тернопіль: ВАТ ТВПК «Збруч», 2010. 330 с.
37. Boyer, P. (2020). *Minds Make Societies: How Cognition Explains the World Humans Create (Reprint ed.)*. Yale University Press.
38. Myers, D. G., & DeWall, C. N. (2021). *Psychology*. Worth Publishers.
39. Rosenwein, B. H. (2020). *Anger: The Conflicted History of an Emotion (Vices and Virtues)*. Yale University Press.
40. Wasserman, T. and Wasserman, L., 2020. *Motivation, effort, and the neural network model*. Cham: Springer.

19.3. Інформаційні ресурси

1. Сервер дистанційного навчання БДМУ. URL: moodle.bsmu.edu.ua
2. Сайт Буковинського державного медичного університету. URL: www.bsmu.edu.ua
3. Сайт кафедри психології та філософії БДМУ. URL: psychology.bsmu.edu.ua
4. Онлайн архів журналу «Вопросы психологии». URL: <http://www.voppsy.ru>

20. УКЛАДАЧІ ДОВІДНИКА ДЛЯ СТУДЕНТА (СИЛАБУСУ)

1. Борисюк Алла Степанівна – завідувач кафедри психології та філософії, професор, д.психол.н.
2. Зорій Ніна Іванівна – проректор з науково-педагогічної роботи та виховання, доцент кафедри психології та філософії, к.філос.н.
3. Тимофієва Марина Пилипівна – доцент кафедри психології та філософії, к.психол.н.